

Manjšine v Evropskem svetu Veliki zbor za Listino manjšinskih jezikov v Straßbourgu

Raznolikost narodnostnega vprašanja, težavni položaj narodnih skupnosti, skrb za njihov obstoj in razvoj, možnosti izboljšanja njihovih življenjskih pogojev v evropskem prostoru — ta problematika je bila v ospredju razprav za „Listino evropskih regionalnih in manjšinskih jezikov“ na sedežu Evropskega sveta v Straßbourgu. Zasedanje, ki ga je sklicala Stalna konferenca lokalnih in regionalnih oblasti v Evropi, je bilo največje srečanje zastopnikov manjšin in strokovnjakov za manjšinsko vprašanje v zadnjih letih.

Evropski svet oz. njegova stalna konferenca že nekaj časa spremlja prepore narodnih skupnosti v Evropi in pripravlja Listino evropskih regionalnih in manjšinskih jezikov. Izdelavi te charte je bilo namenjeno javno slišanje v torek in sredo tega tedna v Straßbourgu, kjer se je s kratkimi poročili o položaju manjšin in s predlogi za Listino manjšinskih jezikov. Govorili so o treh tematskih sklopih: o vzgoji in izobraževanju, o sredstvih javnega obveščanja in kulturnih ustanovah ter o stikih z oblastmi in udeležbi manjšin v javnem življenju. K vsem vprašanjem so se oglašili tudi zastopniki koroških Slovencev in nazivali nerešena narodnostna vprašanja na Koroškem.

Položaj narodnih skupnosti v nobeni evropski državi ni urejen do take mere, da se življenjski pogoji pripadnikov manjšin ne bi mogli izboljšati. Do ugotovitve, da je manjšinsko vprašanje rešeno ali da je odprto le še to ali ono malenkostno vprašanje, prihajajo redki zastopniki oblasti, ki želijo zastopati v razvoju družbenega življenja tako manjšine kot večine, najpogosteje pač zaradi tega, da bi ohranili svoj lastni visoki družbeni položaj in življenjski standard.

V narodnostnem vprašanju slej ko prej močno prevladuje šolsko vprašanje. Šele kolikor toliko urejen manjšinski šolski sistem bi za-

gotavljal obstoj in razvoj manjšin, seveda šele ob primernem pozitivnem razpoloženju večinske družbe do narodnih skupnosti. Ravno pri vzgoji in izobraževanju pripadnikov narodnih skupnosti pa centralne in regionalne oblasti, ki so praviloma v rokah večine, največ grešijo.

Zavest o lastnem položaju je med evropskimi manjšinami zelo različna, opaziti je tudi še razlike med starimi in mlajšimi manjšinami. Toda le malokdo vidi v narodnostnem vprašanju le še jezikovno in kulturno vprašanje. Velika večina se zaveda političnih razsežnosti manjšinskih vprašanj in zahteva njihovo rešitev v tem smislu, da naj manjšine odločajo samostojno in po svojih predstavah o vprašanjih lastnega obstoja in razvoja.

dr. Avgustin Malle,
Straßbourg, 16. 5. 1984

Še naprej negotovost za žičarje v Borovljah

Položaj žičarjev v Borovljah je trenutno še nespremenjen. Vendar je še popolnoma nejasno kako dolgo bodo še izdelovali žico. V treh izmenah hodijo dan za dnem na delo k strojem, od katerih so nekatere postavili šele v zadnjih tednih in mesecih. Tudi dela je dovolj, celo še več kot pred leti, kot vedo povedati tisti, ki že tretje desetletje delajo v podjetju.

Čeprav se delo odvija kot po navadi (razen pri tistih, ki jim je požar uničil stroje), se zdi delavcem položaj precej resen. Od kar so pred kratkim napovedali možnost premostitve proizvodnje v štajerski Bruck ob Muri, nobeden od direktorjev ali deželnih politikov ni mogel popolnoma pomiriti delavcev, čeprav so se že skoraj navadili negotovosti, saj že vsa zadnja leta živijo z neprestanimi spremembami v podjetju. (Pred dvema letoma so se ločili od valjarne, bila je zastarela. Na novo so začeli izdelavo orodja in filmskih kamer, vendar se oboje ne prodaja preveč dobro.)

Direktor boroveljske „Austria Draht GesmbH“ dr. Dietfried Bal-

zer, ki uraduje na Štajerskem, je te dni po časopisju zagotovil, da bodo že začetek leta 1986 začeli z izdelovanjem delov za Dieslove motorje (turbo-lader). Vendar tudi ta nova proizvodnja ne bo mogla rešiti vseh 370 delovnih mest v žičarni, saj bi zagotovila največ 100 delovnih mest. Za ta delovna mesta pa bi v prvi vrsti prišli v poštev predvsem strokovno izobraženi delavci in nastavljenici. Tako bi le maloštevilnim žičarjem ohranili delo, saj večina niso strokovni delavci, vrhu tega pa je večina starejšega letnika in se bi le počasi navadili na novo delo. V celoti gledano torej tudi ta nova produkcija ne bi mogla rešiti boroveljskega podjetja.

Tudi vesti, da bodo nehali subvencionirati izdelovanje žice so alarmni znak. Kot neresne pa so se izkazale govorice, da se naj bi vozili boroveljski delavci v Bruck-Mur. Že združitev boroveljske žičarne z dvema drugima podjetjema (Bruck in St. Ägyd) ter združitev direktij v Brucku, kaže, da gre trenutno za spremembe v večjem merilu.

Zato je tembolj nerazumljivo in neodgovorno, da je vodstvo podjetja (in tudi politiki, ki so bili o tem obveščeni) pred volitvami molčalo o načrtovanih spremembah in da ni obvestilo obratnega sveta (so igrane volitve v delavsko zbornico svojo vlogo?). Ta praksa pa meče sence tudi v bodočnost, saj so predurmi kar tri volitve: koroške deželnozborske volitve, volitve v obratni svet ter občinske volitve prihodnje vigred. Zaradi teh volitev obstaja seveda velika nevarnost, da bodo delavce še naprej mirili in jih potem naenkrat postavili pred izgotovljena dejstva.

Izguba delovnih mest v tem tradicionalnem industrijskem obratu spodnjega Roža bi pomenila za naše področje usoden udarec. Že sami stroški za izgradnjo kanalizacije v Borovljah bi bili za brezposelnega in njegovo družino neznosno breme, da omenimo samo en primer. Zato je v interesu prizadetih delavcev treba prenehati s politiko, ki se dela za njihovim hrptom in iskati rešitve za ohranitev delovnih mest, ki bodo v korist celotnega južnokoroškega prostora.

Mogočna proslava zmage nad fašizmom

Prvič so skupno nastopili Koroški, Tržaški in Ljubljanski partizanski zbor

V mogočno manifestacijo se je razvil skupni nastop partizanskih pevskih zborov treh sosednjih dežel, ki ga je Zveza koroških partizanov organizirala zadnjo nedeljo ob obletnici zmage nad fašizmom in podpisu avstrijske državne pogodbe v Celovcu. Ob navzočnosti 600 poslušalcev in številnih častnih gostov iz Slovenije, Koroške in iz ostale Avstrije je nedeljska proslava potrdila pomembno vlogo borbenih pesmi in tradicije v današnjem boju Slovencev na Koroškem za enakopravnost in mir.

Izrečena pa nam je bila ponovna odločna solidarnost s strani avstrijskega demokratičnega tabora. Predvsem je tukaj treba izpostaviti zastopnika „Dokumentacijskega arhiva avstrijskega odpora“, dr. Herberta Exenbergerja, ki je z vso odločnostjo zavrnil današnje in včerajšnje nasprotnike koroških Slovencev. Ko je govoril o samostojnem avstrijskem prispevku k osvoboditvi izpod diktature nacifašizma, je predvsem poudaril važen delež koroških Slovencev. Dobesedno je rekel: „S svojim oboroženim bojem proti nacifašizmu v tej deželi so Slovenci prispevali najučinkovitejši odpor sploh proti zatiranju in barbarstvu.“ Posebno pa je zavrnil tiste, ki koroškim Slovencev očitajo, da so se borili za socialistično Slovenijo. „V tem ne vidim ničesar negativnega kajti iz različnih zatiralskih ukrepov nacistov vemo, da so se koroški Slovenci morali boriti za svoj narodnostni obstoj, na področju, v Evropi, katere meje je hitlerjeva Nemčija popolnoma spreminila.“ Poleg tega, je dejal Exenberger, se je tedaj marsikateri udeleženec upora boril za drugačne cilje kot za demokratično Avstrijo. „Toda ... odločilno je po našem mnenju, da so svoj boj usmerili proti nacifašizmu. S tem so prispevali svoj delež za osvoboditev Avstrije, za vzpostavitev demokratične republike Avstrije, v nasprotju z nosilci „NS-Blutorden“ (Reinhold Huber), ki jih danes odlikujejo na Koroškem.“

Zastopnik „Dokumentacijskega arhiva“ pa ni imel samo jasne besede v podporo bivših borcev proti fašizmu, poudaril je tudi potrebo po trenutni solidarnosti z našim bojem, ko smo izpostavljeni spet frontalnemu napadu na naše legitimne pravice, predvsem s strani KHD-ja in koroške FPÖ!

Vmesni aplavz polne dvorane je

pokazal s kakšnim veseljem in z navdušenjem so te besede podpore sprejeli ljudje.

Slavnostni govornik dr. Marjan Sturm je našel pomen in razvoj obo-roženega odpora koroških Slovencev in dejal: „Potrebno je, da si pred-očimo tisti zgodovinski razvoj, ki je bistveno prispeval k 8. maju 1945 in 15. maju 1955, kajti asimilacija

škega rajha. Zato se tudi še danes ne moremo strinjati s takšno spravo, ki sloni na pozabi. Dejaj, da se moremo strinjati le s spravo, ki je v prvi vrsti samokritična. „Na taki podlagi tudi lahko govorimo o tej ali oni napaki, ki se je zgodila med partizani. Ne strinjamo se pa in upravičeno smo ogorčeni, če nekateri naši sodeželani postavljajo stvari tako, kot da bi partizani pobijali in morili, kot da bi partizani začeli drugo svetovno vojno in zakrivilo toliko gorja,“ je dejal Sturm.

Tudi v današnji borbi proti poslabšanju šolske situacije, naj nam je za zgled partizanstvo je nadaljeval Sturm, kajti ravno pred 40 leti so partizani navezali najtesnejše stike z avstrijskimi antifašisti. Tudi danes v borbi proti getoizaciji raste odpor tako na Koroškem kot v Av-

mo z znatno podporo demokratičnega tabora v Avstriji.“

Bilanco uresničitve člena 7 Sturm ni ocenil kot pozitivno. „Kljub temu, pa se je na določenih področjih, kjer smo zaupali v lastne sile, položaj slovenske narodne skupnosti v marsičem izboljšal.“ In tudi vednost o manjšinski problematiki na Koroškem in v Avstriji, kot tudi v mednarodnem merilu, je večja kot kdaj poprej, je dejal Sturm in zaključil: „Naj bo za nas partizanska pesem simbol, da se začne boj proti fašizmu daleč pred dejanskim nastopom fašizma in da je v tem smislu borba proti nazadnjaštvu, šovinizmu in neonacizmu in borba za mir sestavni del boja za narodno enakopravnost.“

Predsednik zveze koroških parti-

Svoj prvi skupni koncert minulo nedeljo v Celovcu so partizanski zbori treh dežel zaključili z enotnim nastopom. Pesem „Bratje le k soncu, k svobodi“ je ljubljanski zbor (v sredini) začel slovensko, Koroški (desno) je nadaljeval nemško, Tržaški (levo) pa italijansko, dokler niso skupno zaključili s slovenskim besedilom [več na 3. strani].

in germanizacija imata dostikrat svoje izhodišče v pomanjkanju zgodovinske zavesti o lastnih koreninah. Pri tem svojem zgodovinskem prikazu je poudaril predvsem dejstvo, da je bilo začasa Hitlerja precej Avstrijcev, ki so zavestno in s polnim prepričanjem sodelovali s sistemom in pomagali širiti meje Nem-

striji. „Medtem ko so nemškonacionalne sile leta 1958 brez večjih težav in brez večjega odpora s strani demokratičnih sil v Avstriji uspeli, se kaj takega danes ne more zgoditi. To sicer ne pomeni, da nam v šolstvu ne grozijo spremembe, pomeni pa, da v tej borbi, ki jo moramo voditi v prvi vrsti sami, lahko računa-

zanov, Janez Wutte-Luc, je na tej priložnosti kot častne goste med drugimi pozdravil generalnega konzula SFRJ v Celovcu Marka Kržišnika, Stefana Cigoja, Pavleta Zaverca, Matjaža, Toneta Turnherja, Jožeta Košuta, Josefa Nischelwitzerja, Arnulfa Raimunda, Josefa Mikuscha idr.

PREBERITE

na strani

2 Predlog za „Listino manjšinskih jezikov“ Evropskega sveta

3 O 200 letnici rojstva Urbana Jarnika
4 Srečanje zamejskih planincev na Trstelju

5 O Koroški vigredi — literarnem festivalu

8 Problematična enojezičnost — prednosti dvojezičnosti

Manjšinska charta naj prepove protimanjšinske referendumne

Veiterjev osnutek za Evropsko charto manjšinskih in regionalnih jezikov

Vsak referendum pripadnikov kakšnega večinskega naroda, ki bi imel za posledico omejitve jezikovnih pravic manjšinske narodne skupnosti, naj bi bil prepovedan, njegov rezultat pa nič. Tako bo pisalo v 19. členu Evropske charte regionalnih in manjšinskih jezikov, če bo prodrl tozadevni predlog prof. dr. Theodorja Veiterja.

Zasedanje konference lokalnih in regionalnih oblasti pri Evropskem svetu v torek in sredo tega tedna je bilo namenjeno pripravi take manjšinske charte. Kot generalni poročevalec tega zasedanja je prof. Veiter pripravil osnutek take charte, vendar še ni jasno, v kakšni obliki jo bodo pri Evropskem svetu sprejeli. Ne glede na morebitne spremembe pa že sam osnutek kaže, v kakšno smer gredo razmišljanja strokovnjakov, ki poznajo manjšinsko problematiko po vsej Evropi. Zato ne bo napak, če bomo Veiterjev osnutek charte podrobneje predstavili.

Poleg uvodoma citiranega 19. člena najdemo tako v ostalih 20 členih kot tudi v uvodnih splošnih

načelih najdemo predvidena določila, ki bi ob sprejetju predstavljala nov standard pri obravnavanju manjšinskih jezikov, standard, za katerim trenutna avstrijska manjšinska zakonodaja daleč zaostaja.

„Manjšinsko pravo (Volksgruppenrecht) je v prvi vrsti jezikovno pravo“, pravi Veiter v preambuli. In naprej: „Jezikovno pravo in sploh manjšinsko pravo je v prvi vrsti šolsko pravo.“ Toliko seveda nikakor ni naključje, da je priprava manjšinske charte na Koroškem prav hudo aktualna.

Poglejmo splošna načela. Tam pravi Veiter, da morajo imeti etnične skupnosti ustavno garantirano pravico, da rabijo svoj jezik vključ-

no z narečjem v vseh privatnih, družbenih in gospodarskih odnosih in v javnosti, posebej še v obsevanju z oblastmi. V tej zvezi poudarja knjižno obliko jezika, vendar je njena opredelitev prepuščena organom manjšine same. „Z umetnimi jeziki iz retorice“, kot jih večinski narodi včasih razvijajo z namenom asimilacije (npr. „windisch“ namesto slovensko na Koroškem...), se kršijo tudi osnovne misli humanosti.“

V zvezi s šolstvom pa splošna načela zahtevajo že v predšolah in otroških vrtcih, seveda pa tudi v osnovnem šolstvu pouk v materinščini. Delež državnega jezika pri pouku naj določajo manjšine same, isto pa velja tudi za vprašanje, ali naj se pripadniki manjšine poučujejo posebej ali pa skupno z otroci večinskega naroda. „To vprašanje zahteva od jezikovne skupine do jezikovne skupine drugačen odgovor. Nikoli ga ne sme odločiti dik-

tat jezikovne večine, ki je dominantna v državi.“

V posameznih členih Veiterjevega osnutka charte so splošna načela podrobneje razčlenjena in konkretizirana. Tam je govora o posebni zaščiti manjšin, o njihovi pravici ne samo do obstoja, temveč tudi do razvoja, ki presega individualno zaščito pred diskriminacijo in vključuje tudi pospeševanje jezikovne skupnosti kot take. Govora je o pravici uporabe manjšinskega jezika pred uradi, o avtonomnem zastopstvu narodnosti in o topografskih napisih. Osrednji del pa je izhajajoč iz splošnega načela, da je jezikovno pravo v prvi vrsti šolsko pravo. Devet členov se bavi s tem problemskim sklopom.

Prvo tozadevno določilo naj zagotovi pripadnikom narodnih skupnosti pravico do osnovnošolskega pouka v manjšinskem jeziku. Odločitev, ali naj se otroci šolajo v posebnih manjšinskih šolah ali skupno z otroci večinskega naroda, bodisi z obvezno udeležbo otrok večinskega naroda pri pouku v manjšinskem jeziku bodisi brez nje, naj bi bila po 7. členu prepuščena staršem, vendar le staršem, ki se priznavajo k manjšinski skupnosti. (Dalje na 7. strani)

Razprave o dvojezičnosti na celovski univerzi

„Kakšno bodočnost ima dvojezičnost na Koroškem“, to je eno izmed vprašanj, ki si jih bodo postavili 18.-19. in 25.-26. junija znanstveniki in drugi visokošolski učitelji v posebnih predavanjih in prireditvah na celovski univerzi. Sodelavci „Delovne skupnosti „narodne skupine“, ki so pred leti že izdali zbornik „Kein einzig Volk von Brüdern“, se trenutno pripravljajo na te prireditve. Problem dvojezičnosti bo zastavil vsak sodelavec s svojega strokovnega izhodišča, iz vidika sociologije, ekonomije, teorije demokracije itd. Izvedbo pa jim je naročil celo najvišji samoupravni organ univerze univerzitetni kolegij, ki se je pred nedavnim baval s tem važnim vprašanjem za Koroško.

Izvedbo teh prireditev v posebni izjavi pozdravlja tudi visokošolska zveza celovške univerze, ki se je izčrpno bavila z vprašanjem dvojezičnosti obvezne šole na Koroškem. Pri tem se je izrekla za pospeševanje manjšine ter odločno zavrnila referendum KHD-ja ter obsodila vsakršno izrabljanje manjšinskega vprašanja v volilnem boju.

HKD:

„S samim sosvetom ni mogoče zagotoviti obstoja manjšine“

V znamenju katastrofalnih rezultatov ljudskega štetja 1981 za hrvatsko narodnostno skupnost je stal minuli občni zbor Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem 6. maja. Tako močnega številčnega nazadovanja gradiščanski Hrvati (absolutno in relativno) še pri nobenem štetju niso utrpeli, zato so v posebni resoluciji potrdili ugotovitev zadnjega občnega zbora, da „še nikoli v naši težki zgodovini proces asimilacije ni bil tako hiter kot v zadnjih desetletjih.“

S svojo pasivnostjo, ki nedvomno podpira asimilacijo, pa naj prenehajo tisti, ki so odgovorni za državne pogodbe in za zakon o narodnostnih skupinah, ugotavljajo člani Hrvatskega kulturnega društva. In nadalje svarijo, da z samo ustanovitvijo sosveta za narodne skupnosti tudi ni mogoče zagotoviti obstoja narodne skupnosti, kot

to potrjuje usoda madžarske narodnosti na Gradiščanskem. Njihovo število je od leta 1971 namreč nazadovalo katastrofalno in to kljub obstoju sosveta, ugotavljajo v resoluciji.

Hrvatsko kulturno društvo je še naprej pripravljeno za sodelovanje z zvezno vlado, zato pa opozarja, da naj vsi tisti, ki so v lanskem jubilejnem letu dajali izjave, le-te tudi uresničijo, da 450-letnica naselitve Gradiščanskih Hrvatov ne bo zadnji veliki hrvatski jubilej v Avstriji.

Na občnem zboru Hrvatskega kulturnega društva je bil v glavnem potrjen prejšnji odbor, ki mu še naprej predseduje predsednik dr. Ivan Müller, s podpredsedniki dir. Rudijem Prikosovičem (za severno Gradiščansko), dir. Feliksom Vanšičem (za sredino) in dr. Fricem Martinkovičem (za jug).

Dialog med marksisti in verujočimi

Minulo soboto se je v Ljubljani končal tridnevni mednarodni seminar „Znanost in vera“, ki sta ga priredila Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter Sekretariat za neverujoče v Vatikanu. Pobuda za ponovni dialog med marksisti in verujočimi, ki je bil prekinjen v sedemdesetih letih, se je rodila pred skoraj tremi leti na srečanju med kardinalom Königom in Mitjo Ribičičem.

V Ljubljani so predavali ugledni znanstveniki (biologi, fiziki, teolo-

gi, sociologi, filozofi in drugi) iz osmih držav. Znanstveniki so v glavnem ugotavljali, da gre pri znanosti in pri veri za popolno različnost. Če bi to dosledno spoštovali, ne bi moglo priti do mešanja področij in ne do konfliktnosti med znanostjo in vero. Ocenjujejo, da je bil ta znanstveni posvet dobra pobuda za odprt dialog. Poleg kardinala Königa se je z avstrijske strani posveta udeležil tudi krški škof dr. Egon Kapellari.

Tovarna „Obir“: Kmalu več čistoče

Intenzivnejša razprava o zaščiti okolja se je v minulih mesecih razvila med prebivalstvom velikovškega okolja in med drugim v vodstvu tovarne celuloze „Obir“ in deželnimi organi.

Tovarna celuloze „Obir“, ki zaradi grehov v preteklosti bremeni zrak in vodo v dolini Bele, bo v bodoče dobila od dežele isto podporo za zaščito okolja kot vsa ostala podjetja na Koroškem. To je na zadnjem razgovoru med vodstvom tovarne „Obir“ in njim povedal deželni referent za okolje, deželni svetnik Max Rauscher. Kot sta na tem razgovoru povedala direktorja tovarne, Feliks Wieser in Friedrich Haller, se tre-

nutno izdeluje študija o ukrepih za zaščito okolja, približno v enem mesecu naj bi bila gotova. V šestih letih naj bi investirali 400 milijonov šilingov v te namene; vodstvo tovarne pa je poudarilo, da ima veliko zanimanje za uresničitev teh načrtov.

Za svoje dolgotrajno delovanje na gospodarskem področju je tehnični direktor Tovarne celuloze „Obir“, F. Haller, dobil začetek tedna veliki častni znak Koroške. Haller je od leta 1945 naprej neprestano delal v rebrški tovarni.

Z ENOTNO MNOŽIČNO MANIFESTACIJO bodo Slovenci vseh političnih taborov prihodnjo nedeljo v Gorici odločno nastopili proti zavlačevanju reševanja slovenskega vprašanja. Naše rojake veseli, da bodo nastopili enotno in izpričali, da se z zavlačevanjem oblasti niso pustili demoralizirati. Nasprotno, na manifestaciji bodo odločno zahtevali izpolnitev svojih pravic — predvsem da bo kmalu sprejet globalni zakon. Potrdili bodo, da nočejo biti deljeni na več kategorij, odločno bodo nasprotovali, da oblasti samovoljno hočejo odcepiti tisti del slovenske manjšine, ki živi v videmski pokrajini.

Tudi skupni organizacijski sestanki važnih organizacij za pripravo goriske manifestacije dokazujejo kako važno etapo v boju za narodnostne pravice predstavlja nedeljska manifestacija za vso slovensko narodno skupnost v Italiji

§ 144 - zakaj korak nazaj?

Konzervativne in reakcionarne sile v Avstriji se čutijo dovolj močne, da so začele s kampanjo zoper nekatere napredne družbene reforme, ki jih je uresničila socialdemokratska vlada v zadnjih dvanajstih letih. Ena teh reform je bila omilitve § 144, ki ga je delavsko gibanje imenovalo „sramotni paragraf“, saj je predvideval visoke kazni za ženske, ki so se odločile za splav, ko so nezaželjeno postale noseče. Ta paragraf 144 je do svoje omilitve v letu 1973 spravil leto za letom precej žensk v zapor, zlasti iz družbenih slojev, ki niso imeli možnosti financirati splav v dragih privatnih klinikah ali za pollet v inozemstvo. Prav tako je leto za letom izkrvavelo nekaj žensk na posledicah nestrokovnih operacij.

Leta 1973 je socialdemokratska vlada reformirala paragraf in hkrati poskrbela za čim večjo gmotno in psihološko pomoč nezakonskim materam. Do pred kratkim ta pravni položaj ni bil sporen. Dokler pač določeni krogi v vrstah katoliške cerkve, avstrijske ljudske stranke in skrajnodedišarskih sil (kot ANR) niso opazili, da tu lahko začnejo s slabitvijo trenutne vladne konstelacije. Ker pa ne gre tako enostavno prodajati odkrito reakcionarnih namenov, so snovali akcijo „rojenci za nerojene“, ki da je nadstrankarska in ne predvideva kazni za ženske, ki se odločijo za splav, za akcijo, ki hoče menda zgolj zagotoviti možnost rojstev in svobodnega razvoja otrok.

Z mogočnim finančnim in propagandističnim strojem (skoraj ves avstrijski tisk se zavzema za te cilje) trdijo, da je avstrijsko prebivalstvo

tik pred izumiranjem in da so žene enostavno „prekomod“ roditi itd., skratka: da ni nobenih družbenih vzrokov za splav. Hkrati sugerira ta akcija, da so vse ženske, ki se odločijo za tak korak, neke vrste morilke, ker uničujejo nerojeno življenje. Skratka „akcija rojenj za nerojene“ se poteguje za pravni položaj, ki je veljal pred 11 leti in povzročal nešteto gorja in nesreče, zlasti v socialno šibkih družinah ali pa pri nezakonskih materah. „Očja so kleli, tepli me, mati nad mano jokali se, moji so mene sramovali se, tudi na mene kazali so“, se pretresljivo glasi v prešernovi „Nezakonski materi“, ki se ukvarja s tem problemom.

Nihče ne trdi, da je splav dobra ali zaželjena rešitev za kontrolo rojstev. Toda dokler prepove katoliška cerkev uporabo kontracepcijskih sredstev, dokler se „črni“ deželni šolski sveti postavljajo proti šolski seksualni vzgoji itd., tako dolgo bo splav žal ostal realnost v našem družbenem življenju. In to realnost se ne da odpraviti s pomočjo nekega zakona, ki kriminalizira ženske, ki ne vidijo drugega izhoda. Končno je treba prepuščati ženskam samim odločitev o svojem življenju in življenju njenih otrok — kajti samo taka svobodna odločitev zagotovi tudi srečno življenje in mladost zaželenih otrok v prijetnem okolju.

Vse druge rešitve bi bile korak nazaj v položaj, kjer za žene bogatih slojev še nikdar ni bilo problemov in kjer so žene revnih slojev izkrivale zaradi strahu pred kaznijo, družbeno sramoto in nesocialnih razmer.

fra-ter

Partizanska pesem bodri in opominja

O političnem pomenu nedeljske prireditve Zveze koroških partizanov, ki je vabila v Delavsko zbornico, poročamo na prvi strani našega lista. Tu se bomo ustavili pri manifestaciji partizanskih pevskih zborov treh so-

Vsi zbori so izvajali zahteven pevski spored, zlasti Ljubljanski partizanski pevski zbor, ki je v prvem delu izvajal skladbe Gallusa, Pahorja, Kozine in Liparja, v drugem delu pa je ob spremljavi Godbe milice

negi dela, prav tako je Tržaški partizanski pevski zbor že s svojo množično zasedbo in orkestralno spremljavo izvajal znane in nove priredbe partizanskih in drugih pesmi, ki so pri občinstvu našle navdušen sprejem. Pri tem je svoje storil tudi znani igralec Stane Raztresen, ki ima svoja besedila harmonično vsklajena s kompozicijami zborov. Koroški partizanski pevski zbor se je za to srečanje posebno pripravil, kajti pesmi kot so Die Moorsoldaten, Bohor je vstal, Jetniki, Družje pojdi doma, Partizanovo slovo, slovenska pesem in druge izpričujejo, da je zbor izvajal zahteven spored. Naš zbor je kot partizanski zbor edini, ki poje v mešanem sestavu, tudi po številu je najšibkejši, saj sta gostujoča zbora štela vsak blizu oz. več kot sto članov, zato je njegova pesem donela bolj nežno, pri čemer se je pokazalo, da bi za KPPZ okrepitev moških bila zelo dobrodošla. Recitatorji Joža Rovšek, Cvetka Kos, Tonči Schlapper in Marica Hribnik so pesmi KPPZ zbora dopolnili z recitiranjem pesmi partizanskih pesnikov.

Če se še ustavimo pri sporedu, moramo zapisati, da je Tržaški parti-

Ljubljanski partizanski pevski zbor

sednjih dežel, ki so prispevali koncertni del prireditve Iz upora in zmag — za mir in enakopravnost.

Številni obiskovalci, ki so napolnili veliko dvorano Delavske zbornice v Celovcu, so gotovo prišli iz svoje politične in narodne zavesti, ki je bila izpovedana že v naslovu prireditve, prišli pa so tudi zaradi partizanske pesmi, ki je v času NOB bodrila naše borce, danes pa opominja na težki čas in stoji v borbi za mir in enakopravnost med narodi. Partizanska pesem pa je tudi odraz kulturnega boja, ki ga je slovenski narod bil za svoj obstoj, ko mu je nacizem napovedal uničenje.

Zato partizanska pesem mnogo pomeni tudi nam koroškim Slovencem, ki nas vedno znova navduši. Tako je bilo tudi preteklo nedeljo v Celovcu, ko smo imeli priložnost prisluhniti pesmi treh partizanskih pevskih zborov, ki delujejo v slovenskem kulturnem prostoru — v Ljubljani, v Trstu in v Celovcu. Ljubljanski partizanski pevski zbor je nastopil pod vodstvom Milivoja Šurbeka, Tržaški partizanski pevski zbor „Pinko Tomažič“ pod vodstvom Oskarja Kjudra in Koroški partizanski pevski zbor pod vodstvom Branka Čepina.

Ljubljana izvajal venček „Nepozabne pesmi“ v katerem smo slišali skoraj vse najpopularnejše partizanske pesmi, ki jih je skladatelj Bojan Adamič vpletel v svojo orkestralno pri-

Koroški partizanski pevski zbor

redbo, napisano za jubilej Ljubljanskega partizanskega pevskega zbora. To je brez dvoma bil višek koncert-

zanski pevski zbor izvajal pretežno pesmi drugih narodov, ki imajo prav tako bogato zakladnico delavskih, uporniških in partizanskih pesmi. In če se je koncert ob sodelovanju vseh treh zborov in godb pričel z Internacionalno, je bilo pričakovati, da bo tudi zaključek tvorila skupna pesem. Tako je tudi bilo: vsi trije zbori, v sredini LPPZ ob strani pa zbora iz Trsta in Celovca, so zapeli pesem Bratje le k soncu svobode. Pod vodstvom Branka Čepina je vsak zbor zapel po eno kitico, domači v nemškem, Tržačani v italijanskem in Ljubljanci v slovenskem jeziku. S tem so vsi trije zbori izpričali svojo odločenost, da se bodo borili za mir, da ne bi nikdar več prišla bolesta noč, ki je terjala toliko človeških žrtev, da bi vedno sijalo sonce svobode, ki smo si jo priborili in da bi tako sonce sijalo tudi tistim narodom, ki se borijo za svoj obstoj, z svoje narodnostne in socialne pravice.

Tržaški partizanski pevski zbor Pinko Tomažič

Ob 200-letnici rojstva in 140-letnici smrti Urbana Jarnika

„Zarja lepa se razliva
čr Slovenji Korotan
zbuja dremanje častljiva,
oznanjuje svetli dan.“

Tako je zapel na začetku prejšnjega stoletja naš prvi pesnik Urban Jarnik, ki ima pomembno mesto v vseslovenski kulturni zgodovini, še posebno pa v Koroški.

Živel in ustvarjal je v času vseplošnega slovenskega preroda, v času, ko so se tudi na Koroškem pričeli prebujati. V Celovcu so takrat plodno delovali slovenski izobraženci, kot prof. Ahacelj, duhovnik Matija Schneider, na podeželju pa je „pesmi in zemlje oral

poreden kmet iz Korotana“ Drabosnjak, ki se je s svojim sodobnim rožanskim ljudskim pesnikom Mihom Andrejšem pogovarjal o „rajmih“ (verzih). Vsekakor pa je igral osrednjo vlogo slovenskega preroda na Koroškem Urban Jarnik.

Doma je bil s Potoka v Ziljski dolini. Kot duhovnik je služboval v raznih krajih, v Čajncih, Podkrnosu ob Glini, v Celovcu, zadnja leta v Blatogradu, današnjem Moosburgu nad Vrbskim jezerom. Tu ga je obiskal v družbi Antona Martina Slomška veliki pesnik France Prešeren. Prav ta je pohvalil Jarnikov

pesniški talent in ga spodbujal k pesnjenju.

Bogato Jarnikovo delo sega na več področij, tako na področje zgodovine, jezikoslovja, narodožitja, bil pa je tudi pesnik, pisatelj in prevajalec. Kot vsestranski prerodni delavec se je zavedal, kako zelo potrebne so vzgojne, poučne knjige za preprosto ljudstvo, predvsem pa mlademu doraščajočemu rodu. S „Sadjerejo“ je želel pomagati kmečkemu človeku, s knjigo „Zber lepih ukov“ pa šolski mladini. Mnogo zanimivega najdemo v spisu „O šegah in navadah Ziljanov“, kar priča o Jarnikovem poznanju domače folkloristike. Iz njegovega zgodovinopisja so še danes vredna branja tista poglavja, v katerih spregovori o vzrokih gremizacije na Koroškem. Važnejše je njegovo jezikoslovno delo, zbiral je gradi-

Srečanje v Šentprimozu

Seminar o odrski dejavnosti

Nedeljsko srečanje vseh tistih, ki jih zanima odrsko delo, je prvo tako srečanje — namenjeno igralcem, režiserjem, besednim ustvarjalcem in tudi gledalcem. Vsak zainteresirani naj se srečanja udele-

ži. Posamezne igralske skupine bodo nastopile s kratkimi prizori. S tem bo dana možnost za praktično primerjavo, kako je z nivojem — v prvi vrsti z igralskimi kvaliteta in z odrskim jezikom — našega amaterskega odra. Ocene strokovnjakov-režiserjev bodo vzpodbudne in usmerjevalne, da bodo lahko v pomoč sleherni igralski skupini. Delo v manjših skupinah in pogovor o problemih, ki vsakega posameznika-ljubitelja igranja najbolj tarejo, naj bi tvorila podlago, na kateri bi iskali navodila za razrešitev najosnovnejših vprašanj v zvezi z odrskim delom. Brez dvoma bodo vprašanja kadrov, vsebinski izbor in ponudba iger igrala pomembno vlogo. Toda potrebno je, da se ti in podobni problemi artikulirajo in da se v medsebojni izmenjavi iščejo skupni napor, da bi nastajajočim težavam sčasoma le bili kos.

Brez dvoma ljubiteljska odrska dejavnost med koroškimi Slovenci že v svoji tradiciji pomeni prizadevanje za ohranitev jezika in hkrati dandanes na ta način skušamo izraziti marsikateri problem kulturnega osveščanja. O tem so predstave različne: ponekod se zadovoljujejo z zabavniškim odrskim delom, drugod pa si želijo z uprizoritvijo sodobne tematike nagovoriti tudi neposredne probleme današnjega časa.

Potrudili se bomo, da bomo v nedeljo v Šentprimozu prišli do prvih možnih zaključkov. Ti pa bodo tem bolj obetavni, če se bodo srečanja udeležile vse tiste skupine, ki so letos naštudirale kakšno odrsko predstavo. Prav tako pa naj bi prišli tudi vsi tisti, ki morda še nikoli niso igrali, pa imajo svoje predstave in želje o naši odrski dejavnosti. Za uspešen potek srečanja pa bodo prav gotovo skrbeli tudi strokovnjaki iz Slovenije, med drugim režiserji Bellina, Vozny in Militarov ter znani igralec ljubljanske drame Polde Bibič in izrazna plesalka Jasna Knez.

SLOVENSKA
PROSVETNA ZVEZA

vabi na

srečanje gledaliških skupin

v nedeljo 20. maja 1984 ob
9. uri v kulturnem domu v
Šentprimozu.

Program:

- kratki prizori iz raznih iger, ki jih trenutno igrajo naša prosvetna društva
- strokovna ocena in razgovori o odrskem jeziku, vsebini, obliki in kvaliteti odrskih predstav
- delo v delovnih krožkih, kjer bodo sodelovali režiserji, igralci, publika in besedni ustvarjalci
- skupna diskusija o naši gledališki dejavnosti

Srečanje bo moderirala Maja Haderlap, uvodne misli bo podala Helena Verdel, ki bo vodila tudi delovni krožek publika, režiser Jože Vozny bo vodil diskusijo, ki bo sledila po prizorih posameznih igralskih skupin, igralec Drame SNG Polde Bibič bo vodil krožek za igralce, režiser Militarov bo načeloval krožku za režiserje, zaključno diskusijo pa bo vodila Maja Haderlap.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

vabi na

otvoritev razstave likovnih del dijakov Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu

ki bo v ponedeljek, dne 21. maja 1984 ob 19. uri.
Razstava bo odprta do 1. junija 1984, od ponedeljka do petka
od 13.00 do 16.30 ure.

spušča v premišljanje ob pogledu na naravo, človeka, veselje. Prav zaradi teh zadnjih sta Jarnikovo pesniško delo cenila tudi vodilna slovenska romantika Matija Čop in France Prešeren in verjetno so po tej poti prišle nekatere njegove pesmi tudi v Kranjsko čebelico. Svojim pesmim je rad skladal sam tudi napeve.

Danes ko imamo na Koroškem vrsto dobrih in celo nekaj zelo dobrih pesnikov s samostojnimi pesniškimi zbirkami, se nam Jarnikovi verzi zdijo borni, okorni. Upošteva-joč čas in razmere, v kakršnem oz. kakršnih so pesmi nastajale, pa takoj pridobijo na ceni in vrednosti. Saj je prav Jarnik, ki ga je dr. Slodnjak imenuje „prvega slovenskega učenega pesnika“, zaoral ledino koroške umetne poezije.

M. J.

Srečanje z zamejskimi planinci na Trstelu

Ze sedmo leto vabi Planinsko društvo Nova Gorica zamejske planince na srečanje s primorskimi planinci, ki se redno odvija na Trstelu, to je gori med Vipavsko dolino in morjem. Trstelj, s prijazno planinsko postojanko Stjenkova koča nekaj metrov pod vrhom, je nam zamejskim planincem postal kraj pristrčnega srečanja prijateljev planin treh dežel.

Kot po navadi smo se v nedeljo spet srečali slovenski planinci iz Avstrije in Italije s primorskimi planinci na Trstelu. Za srečanje smo bili pristrčno sprejeti.

Zbrano planinsko publiko je pozdravil veliki organizator planinskih akcij in funkcionar PD Nova Gorica Cveto Hvala, ki je v svojem pozdravnem nagovoru med drugim s

ponosom povedal, da bo letos PD Gorica otvorilo ob Krnskih jezerih planinsko postojanko, ki bo velika pridobitev za vse planince, ki radi zahajajo v Julijske Alpe. Naglasil pa je tudi potrebo tesnega sodelovanja med zamejci in matično deželo, kar so nato poudarili tudi ostali govorniki iz zamejstva, med njimi tudi novi podpredsednik Slovenskega planinskega društva Celovec, Joško Lepušić, ki je to priložnost izrabil tudi za to, da je povabil zbrane planince na podobno planinsko prireditve, ki bo v organizaciji Slovenskega planinskega društva Celovec 10. junija na Gurah na Koroškem. Izrekel je tudi zahvalo prireditelju PD Nova Gorica, da je dalo pobudo in da vsa leta organizira srečanja z zamejskimi planinci in tako pomaga utrjevati prijateljske planinske vezi med zamejstvom in matično deželo.

Ze dve leti po vrsti je na dan srečanja deževalo, tokrat v nedeljo pa je bilo za spremembo lepo vreme, ki smo ga izkoristili za ogled tega lepega sveta. Čeprav razgledni hrib Trstelj ni visok, saj meri samo 643 metrov, je pa razgled božanstven, tako da se ne čudimo, da je tik pod vrhom nastala planinska postojanka. Najbolj nas je fasciniral pogled na bližnje morje na Vipavsko dolino s Trnovskim gozdom v ozadju, ter na mesti Gorico (v Italiji) in Novo Gorico. Ker so bile Julijske Alpe v obliki nismo mogli videti Triglava in Krna, dva markantna julijska vrhova, ki ju lahko občudujemo ob posebno lepem vremenu s Trstelu.

Planinsko postojanko na Trstelu so med zadnjo vojno zgradili Italijani v vojaške svrhe (poleg koče so imeli nameščeno protiletalsko artilerijo), novogoriški planinci pa so jo prefunkcionirali v miroljubne namene, da služi vsem planincem za odih še posebno pa zamejskim planincem za kraj prijateljskih srečanj.

Primorski planinci so zelo družabni in veselo ljudstvo in zato so tudi poskrbeli za prijetno družabnost s petjem, godbo in plesom. Nedeljsko srečanje je bilo zelo prijetno in nam bo ostalo v nepozabnem spominu.

Udeleženec srečanja

Novi podpredsednik Joško Lepušić (drugi od desne) med pozdravnim nagovorom

Škofiče

Na občinski seji 26. aprila minulega meseca so med drugim obravnavali obračun za leto 1983. Nadzorni odbor, čigar član je odbornik EL Herman Jäger, je po pregledu občinske blagajne in vseh podatkov, ugotovil, da se je pravilno gospodarilo z denarjem in dal razrešnico (soglasno). Občina je v lanskim poslovnem letu dobro gospodarila in celo dosegla prese-

žek v višini 1,2 milijona šilingov. Sploh je bilo tako, da je občina zlasti pri davkih dobro gospodarila in dosegla več dohodkov, kot je pričakovala. Na tujskoprometni seji občine Škofiče, ki pa je bila pred kratkim, pa so razpravljali, kako bi naredili to turistično občino ob Vrbskem jezeru še bolj atraktivno. Vodja tujskoprometnega odbora Paul Skant je v svojih izjavah navedel, da je lansko leto bilo zabeleženih okrog 200.000 nočitev in da so prav na področju kmečkega turizma imeli lepe uspehe.

Nadaljnja pridobitev občine bo vsekakor nakup majhnega jezera (birta) na Klopcah, ki ga mislijo preurediti za kopanje. Tujskoprometni dejavniki pa imajo še eno idejo in sicer hočejo ustanoviti muzej v spomin znanemu kompozistu Alban-Bergu, ki je nekdanji tuji v škofiški občini v Logu, v hiši "Waldhaus", bival in tudi tam komponiral. Realizacija te zamisli — muzej v hiši "Waldhaus" — bi bila vsekakor atrakcija ne samo za občino Škofiče, temveč za vso našo deželo.

Škofiška občina, pod neumornim županom Martinom Bürgerjem, se zelo prizadeva Škofiče uvrstiti med najbolj privlačne občine ob Vrbskem jezeru.

Taborenje v Bavščici

Slovensko planinsko društvo Celovec, Mladinski odsek, vabi na republiški tabor pionirjev planincev, ki bo od 25. 7. do 2. 8. 1984 v planinskem vzgojnoizobraževalnem centru v Bavščici (v bližini Bovca).

V času taborenja v dolini Bavščici bodo organizirani trije izleti na okoliške vrhove, orientacijsko tekmovanje ter družabni večer s programom.

Pogoji za udeležbo: starost od 11 do 15 let.

Vsi stroški taborenja, razen prevoza do Bavščice in nazaj gredo v breme Mladinske komisije pri Planinski zvezi Slovenije.

Interesenti naj se javijo na naslov: Slovensko planinsko društvo Celovec, 9020 Klagenfurt, Gasometergasse 10; ali po telefonu 0 42 22/54 0 42

VABILO
Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu priredi v nedeljo, dne 27. maja 1984, ob 14.30 uri v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

ŠOLSKO AKADEMIJO

MIR V LASTNI HIŠI

Na sporedu so pevske in instrumentalne točke, jazz-gimnastika, ples in recitali.

Kot gosta nastopata Moški zbor Slovenskega prosvetnega društva Edinost iz Pliberka in dijaški gimnazijski zbor Caniamo iz Celovca. Pred in med prireditvijo bomo prodajali ploščo in kaseto gimnazijskih zborov.

21. 5. 1984 bo ob 19.00 uri odprta razstava likovnih del dijakov Slovenske gimnazije v Avli slovenici — razstavo boste si lahko ogledali do 1. 6. 1984, dnevno od 13.00 do 16.00 ure.

Za odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence
rav. dr. Reginald Vospernik l. r.

Bogata in pestra dejavnost SPD „Danice“

Po daljšem premoru se danes oglašam iz Sentprimozja, kjer se je v zadnjem času kar dosti dogajalo.

Kot je že bilo zapisano je društvena dramska skupina naštudirala dramo KADAR SE UTRGA OBLAK. Z omejenim delom, je kljub nevalificirani kritiki v Našem tedniku (S. B.) uspešno gostovala 25. marca na Jezerskem, napovedano predstavo na Radišah pa smo morli zaradi bolezni v igralski družini odpovedati.

Kvartet Kežar se je 31. marca odzval vabilu Grebinskega kvinteta na srečanje malih vokalnih skupin pod naslovom „Če pelja ne bi bilo, moje srce prazno bi bilo (Wann das Singen nit war, war mei Herzle ganz laar...)“ Skozi spored je vodil znani pevec in dirigent Hans Moser, ki je posamezne skupine predstavil v obliki pogovora. Lahko rečem, da smo s slovensko pesmijo zelo uspeli. Kmalu po tem uspelem koncertu smo prejeli vabilo za sodelovanje na pevskem srečanju v Radentheimu in Weilkirchenu.

15. aprila je zbor DANICA sodeloval na občinski reviji pevskih zborov v Zrečah. Obnovili smo meddruštvene stike, ki smo jih pred 13. leti prekinili zaradi smrti dirigenta oz. glavnega organizatorja v tem kraju. Mešani zbor DANICA, ki je presenelil s številnimi mladimi pevci, je svoj spored kar se da dobro podal in v družabnem pogovoru, ki je sledil koncertu, smo se menili o tem, da se obnovljeni stiki ne smejo prekiniti.

24. aprila je ljubljanska televizija snemala nekatere pesmi mladinskega zbora SPD „Danica“ (Medtem je že bila oddaja, v kateri so sodelovale še druge koroške mladinske skupine).

Šege in navade ne smemo opustiti, pod tem geslom se na predvečer sv. Florjana v naši okolici poje Florijan. To je star običaj. Florijan naj nas bi

varoval pred ognjem. Vaški pevci se zberejo in grejo od hiše do hiše in zapojejo Florijanovo pesem. Po navadi postreže gospodar s pijačo, gospodinja pa prinese jajca in maslo za na pot. Še isti večer (če ni prepozno) se Florijana „cvre“. Ta lepi običaj nikakor ne smemo opustiti, lahko se namreč zgodi, da bodo Florijanovo pesem kar naenkrat peli v nemščini (kar se po nekaterih vaseh na žalost itak že dogaja).

Ze drugič je Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Škocijan vabilo na kresovanje ob dnevu zmage nad fašizmom in ob obletnici podpisa državne pogodbe. Pri Vazarju v Spodnjih Vinarah se je 5. maja zbrala lepa množica mladine, ki je prisluhnila najprej kulturnemu sporedu, ki so ga pripravili skupina Mladinskega doma SSD, o pomenu te obletnice pa je spregovoril tajnik ZSO dr. Marjan Šturm. V nadaljnjem kulturnem sporedu je nastopil še znani kantavtor iz Ljubljane Marjan Smode.

6. maja je SPD DANICA vabila na materinsko proslavo, ki so jo v glavnem pripravili otroci in mladina. S svojim izvajanjem je zelo presenetil zbor z instrumentalno spremljavo pod vodstvom Stanka Polcerja. Prav tako so navdušili deklški tercet, duo Helmut in Heinz ter pevsko instrumentalna skupina naših gimnazijcev, svoje znanje na klavirju pa so pokazali učenci Glasbene šole. Med posamezne točke so uvrstili recitacije, pristrčen pa je bil tudi nastop naših najmlajših iz otroškega vrta. Po kulturnem sporedu, ki ni trajal predolgo (1 uro), so bile mame povabljenе na kavo in sladice.

Za 2. junij se pripravlja koncert ob obletnici otvoritve Kulturnega doma. Poleg domačih skupin bo v gosteh mešani pevski zbor podjetja Slovenija ceste — tehnike (SCT).

PIREDITVE

BILČOVŠ

OTROŠKI DAN

Ta praznik za otroke bo 31. 5. 1984 v Bilčovsu. Vabljeni so vsi otroci s starši, voditelji, učitelji, župniki!

Odrasli brez otrok nimajo vstopa!

Jubilejni koncert ansambla

LOJZETA SLAKA
ob njegovi 20-letnici

● v nedeljo 20. 5. 1984 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Ledincih
Prireditelj: KD „Peter Markovič“ v Rožku

● v nedeljo 20. 5. 1984 ob 20. uri v glavni šoli v Dobrli vasi.
Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi

Spored povezuje Janez Košnik — Mito Trefalt

Klub Prežihov Voranc
Prežihova šola

Predavanje z diskusijo

Feliks Bister: **VLOGA CERKVE V MANJŠINSKEM KONFLIKTU NA KOROŠKEM**

v petek 18. 5. 1984 ob 19. uri v Klubu Prežihovega Voranca, Celovec, Benediktinski trg 5

SPD „Kočna“ v Svečah prireja pod pokroviteljstvom Našega tednika

ZVEZDNO VOZŅJO S KOLESI

v nedeljo 20. maja 1984. Podrobnosti bomo objavili prihodnjič!

Slovenski mladinski film
„TO SO GADI“

v petek 18. 5. ob 20. uri v Pliberku (v mladinski sobi)
v soboto 19. 5. ob 20. uri v Globasnici (v farni dvorani)
v nedeljo 20. 5. po maši v Sentprimozju (v prostorih pod cerkvijo)
Vabi Katoliška mladina

REBRCA

TEDEN MLADIH UMETNIKOV

od ponedeljka 30. 7. do sobote 4. 8. 1984 v mladinskem centru na Rebrci.

Prireditelja: Krščanska kulturna zveza in Mladinski center na Rebrci. Vsi, ki bi radi sodelovali naj se že sedaj prijavijo.

ZVEZDNA VOZŅJA S KOLESI
v nedeljo 20. 5. 1984

Startne možnosti: Bilčovs (Miflavž), Kotmarja vas (Ljudska šola), Celovec (Mohorjeva), Borovlje (Posojilnica), Reka (Antonič za Sentjakob in Rožek). Vsak udeleženec dobi pri startu kontrolni karton. Kdor starta v Bilčovsu, potrebuje kontrolni žig iz Kotmarje vasi in obratno; kdor starta v Sentjanžu, Svečah in Podgorjah potrebuje žig iz Bilčovsa in Kotmarje vasi.

Start: med 10.30 in 11 uro

Prispevek: 30 šilingov

Prireditelj: SPD „Kočna“ v Svečah pod pokroviteljstvom NT

Celovec

Odprtje razstave slikarja Andreja Kosiča iz Gorice

v ponedeljek 21. 5. 1984 ob 18. uri v Mohorjevi knjigarni
Umetnika bo predstavila mag. Alenka Inzko iz Sveč
Razstava bo prosto dostopna do 30. 6. 1984 v poslovnem času knjigarne, možnost nakupa slik je dana.

Rebrca

Seminar za mladinske zborovodje in voditelje otroških skupin

od sobote 9. 6. 1984 ob 13. uri do sobote 9. 6. 1984 ob 13. uri v mladinskem centru na Rebrci.
Seminar bo vodila priznana glasbeno pedagoginja in avtorica nešteti knjig prof. Mira Voglar iz Slovenije
Prispevek: polni penzion 150 šil.
Prijava sprejema Krščanska kulturna zveza, Viktringer Ring 26 v Celovcu

Celovec

Figole Fagole — Leopold Suhodolčan
v petek 25. 5. 1984 ob 19.30 uri v Marijanišču, Rudolfsbahngürtel 2
Gostujejo igralci SPD „Rož“ iz Sentjakoba v R.
Prireditelj: SKD v Celovcu in Marijanišče

Celovec

KONCERT

harmonikarskega orkestra
Glasbene šole Radovljica

v petek 18. 5. 1984 ob 20. uri v Mladinskem domu SSD, Mikschallee v Celovcu
Prireditelja: Mladinski dom SSD in Slovenska prosvetna zveza v Celovcu
Pristrčno vabljeni!

Sentjakob v Rožu
Koncert mešanega pevskega zbora „Rož“
ob svoji 10. obletnici
v soboto 2. junija 1984 ob 20.30 uri v kulturnem domu v Sentjakobu v Rožu
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Rož“ Sentjakob v R.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 17. maja 1984

Za 100 din dobite	11.50 šil.
Za 100 din plačate	14.50 šil.
Za 100 lir dobite	1.10 šil.
Za 100 lir plačate	1.19 šil.
Za 100 mark dobite	693.00 šil.
Za 100 mark plačate	709.30 šil.

Koroška vigred

LITERARNI FESTIVAL

Kot znano, bo prihodnji teden — od ponedeljka do nedelje — v Celovcu literarni festival Kärntner Frühling — koroška vigred, ki ga organizira Del Vedernjak. V tem okviru bodo nastopili tudi slovenski koroški pesniki in pisatelji Gustav Januš, Valentin Polanšek, Florian Lipuš, Janko Ferk in Hans Elbe. Nastopila bo tudi igralska skupina Drabosnjakovi komedijanti s Kostanj s svojo znano pantonimo; tokrat se bodo predstavili z novim delom, ki nosi naslov „Izbruh in vaše idile“.

Slovenski umetniki bodo nastopili v četrtek, 24. maja 1984. Najprej bodo igrali Drabosnjakovi komedijanti (19.30 uri), zatem pa bo literarno branje. Temu bo sledila diskusija o „Svoji in tuji kulturi“. Tu bodo nakazali potrebo etnološkega pogleda v lastno notranjost. Pri pogovoru bodo sodelovali Thomas Pluch, Eva Bornemann, Uwe Baur, Johannes Strutz, Rolf Schwendtnner, Valentin Polanšek, Gustav Januš, Hans Haid, Peter Henisch, Del Vedernjak in drugi. Prireditev bo v mestni hiši.

Koroška kulturna revija „Die Brücke“ stopa v 10. letnik

Nova številka koroške kulturne revije „Die Brücke“ je te dni prišla med svoje bralce. Je to prva številka letnika 1984 in hkrati prva desetega letnika njenega izhajanja. V tem obdobju je revija dosegla naklado nad dva tisoč prodanih izvodov, kar pomeni da ima nekaj tisoč bralcev, njen glas pa sega daleč preko koroških meja, celo v ZDA in druge dežele sveta. S tem „Die Brücke“ stoji na ravni vodilnih avstrijskih literarnih revij, čeprav se njena uredniška zasnova omejuje na kulturno dogajanje na Koroškem in njene sosednje regije, je revija odprta na vse strani, za vsakega pisca, če se njegov prispevek nanaša na Koroško. Tudi sodelovanje slovenskih koroških piscev revija ne odklanja, ampak omogoča objavljanje njihovih spisov v obeh deželnih jezikih.

Nova številka „Die Brücke“ je tokrat posvečena likovni umetnosti, saj je večina člankov namenjena tej zvrsti umetnosti, zlasti reprodukcijam slik Wernerja Berga, Antona Tschauka, Harald Schreiberja in Hansa Bischofshausna. Med umetniki, ki jih revija posebej predstavlja, je tokrat naš rojak, slikar

Jože Boschitz iz Metlove. Njegova dela revija predstavlja v kvalitetnih barvnih reprodukcijah, o slikarju in njegovem delu pa piše kustos Gorenjskega muzeja dr. Cene Auguštin.

Tudi v literarnem delu, kjer revija objavlja novitete koroških pesnikov in pisateljev, so prisotni slovenski koroški pisci. Pesnica Maja Haderlap je zastopana s petimi pesmimi, ki jih je v nemščino prevedel Janko Ferk. Slednji tudi sam objavlja kratko prozno delo „Die Buchführung“, napisano v nemščini. V reviji je še vrsta drugih prispevkov, naj med njimi omenimo le beležko urednika, ki bralca seznani z vsebino nove številke, sestavek o slikarju Wernerju Bergu, ki bi letos bil star 80 let, zapis prof. Helmuta Scharfa ob 85. letnem življenjskem jubileju pisatelja Georga Drozdowskija in tozadeven fragment Petra Handkeja, v katerem se spominja na prve stike s pisateljem jubilentom.

Revijo „Die Brücke“ je možno kupiti v vseh koroških knjigarnah — tudi v obeh slovenskih v Celovcu.

Novice iz Loč in okolice

V nedeljo 6. maja je bilo v farni cerkvi v Ločah drugo Marijino petje, ki sta ga doslej skupno priredila domače društvo „Jepa-Baško jezero“ in Dorfgemeinschaft Laitschach. Tudi letošnja prireditev je beležila lepo število obiskovalcev, ki jih je uvodoma pozdravil župnik Jakob Škofič. Glasbeni okvir petju je dajal klarinetni kvartet iz Beljaka pod vodstvom Gerolda Prevorčiča. Nastopali pa so: mešani zbor in pevka skupina Dorfgemeinschaft iz Loč pod taktirko Georga Kugija ter Heidi Binter, cerkveni zbor Loče, ki ga vodi Simoj Trießnig in moški zbor SPD „Jepa-Baško jezero“ pod mag. Alešem Schusterjem. Program sta povezovala Adolf Weisch v nemškem jeziku in Irena Černut v slovenščini. Sorazmerno zelo zahtevne pesmi so bile prav dobro podane pri čemer gre predvsem pohvala posameznim vodjem zborov. Pri izvedbi sta se zbora Dorfgemeinschaft odlikovala po zelo dobri harmoniji in posebno pesem Ave verum je bila od mešanega zbora izvrstno zapeta. Cerkevemu zboru kljub majhnemu številu pevcev ne gre odrekati močne prizadevnosti tudi za zahtevnejše skladbe, ki jih je sorazmerno dobro podal in tako dokumentiral krepko življenjsko voljo nadaljevati pot, ki so jo tako uspešno hodili že naši predniki. Dejstvo je, da je cerkevno petje v Ločah že od nekdaj slovelo daleč naokrog. Društveni moški, pevski zbor pa je tudi tokrat nosil izrazit pečat svojega dinamičnega vodje, čigar samovoljna interpretacija pesmi zelo bogati njeno podajanje in jo potrebnimi občutki še dodatno izpopolni. Njegovo petje je prijetno presenetilo. Prireditev je tako v celoti dobro uspela in v kolikor nemško govoreči sovaščani niso razumeli slovenskega besedila, jim ga je v prevodu smiselno posredoval povezovalac. Nedvomno pa je globoka izpoved slovenskega besednega okvira, obsegajočega tako sakralno, narodno in delno tudi socialno tematiko dala Marijiniemu petju tudi za sodobni čas aktualno vsebino.

Materinska proslava teden dni pozneje, je bila čisto v znamenju mladih pevcev, glasbenikov in recitatorjev, ki so pri Pušniku pripravili mamicam prijeten večer. Poleg

tamburašev so se tudi šolarji glasbene šole predstavili s svojimi instrumenti ter dokazali, da je samo z primernim trudom mogoče doseči napredek. Otroškemu zboru, ki je tudi nastopal, se pozna, da vidno pridobiva na samozvesti in da ima v svojih vrstah tudi že dobre „soliste“, ki so dokaj korajžno opravili svojo nalogo. Tokrat gre posebno pohvaliti Miriam in Petra Wrolichar ter Marjana Kargla. Ti spadajo že med rutinirane pevce, toda brez dvoma tudi ostali nič dosti ne zaostajajo za temi. Če so nekateri najmlajši še nekoliko zadržani, so vendarle vneto pri stvari in bodo kmalu podobno žvrgoleli, kot starejši sovrstniki. V drugem delu so v glavnem gimnazijci slovenske gimnazije opozorili tudi na perečo problematiko današnjega časa — na lakoto, na krvave boje, ki divjajo v mnogih predelih sveta, medtem, ko mi živimo sorazmerno v miru in v precejšnjem izobilju. Tako je „pogovor“ matere s sinom na bojišču zrcalil grozoto vojne in njeno nesmiselnost. V pesmih mladinske petorice, ki je tokrat prvič nastopala pa je vrela kar cela vrsta perečih vprašanj ob katerih smemo samo upati, da odgovor nanje — ni povsem v vetru izgubljen, kot ponavlja refren. Oblikovali so ta del: Mihaela, Simon in Kristijan Trießnig ter Irena in Aleksander Černut, katerim gre tem potom vsa pohvala.

Te dni je v Dobju praznovala svoj visoki življenjski jubilej žena in mati zavedne slovenske družine — Marija Simčič. Na Pojcevem, kamor se je poročila, je že pred vojno in še posebno po njej, močno utripalo kulturno življenje, saj je mož slavljenke Otmar Simčič skozi dolga leta vodil tukajšnje društvo „Jepa-Baško jezero“. Žena mu je bila pri tem v veliko oporo, saj je kot izvrstna pevka v cerkvenem zboru pomagala ohraniti našo pesem živo in znala tudi prirediti mlad naraščaj za seboj. Bolezen ji ni prizanašala in je morala zadnje čase biti na zdravljenju v bolnici. Ob njenem prazniku pa je bila zopet v krogu svojih dragih, kjer so jo obiskali ter jo počastili loški cerkveni pevci.

Še na mnoga zdrava in srečna leta!

F. Č.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu in Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“

vabita na filmski predstavi
barvni film „SREČNO KEKEC“

v četrtek, 24. maja 1984 ob 16. uri
zvečer ob 20. uri celovečerni film

„Tistega lepega dne“

Predstavi bosta v kinodvorani v Borovljah.

Vsebinska mladinskega filma „Srečno Kekec“ je večini znana, v filmu „Tistega lepega dne“ pa gre za sledečo vsebino: Zgodba se dogaja v slovenski vasi, ki je pripadala Italiji. Hedvika, ki služi nekeje v velikem mestu, pride obiskat očeta ravno tedaj, ko se pripravlja njena sestra Zana na poroko z Ludvikom. To ne bi bilo nič posebnega, če se ne bi tej poroki uprl Štefuc, ki zahteva Zano zase. Štefuc je bil poročen z Zaninima starejšima sestrama, ki sta umrli. Z vsako od njiju ima po dve hčerki. Prepričan je, da ima pravico tudi do tretje sestre, ker je na ta rod že navajen in ker tudi deklice hočejo Zano za novo mamo. Konflikt z ženinom in vaško srenjo je seveda neizbežen. Na koncu najde modri župnik pravo rešitev: Štefuc naj vzame Hedviko, kar oba sprejmeta.

Bergova galerija v Pliberku spet odprta

V Pliberku so pravkar odprli galerijo Wernerja Berga, ki bo javnosti dostopna do pozne jeseni. Kot po navadi, je vodstvo galerije poskrbelo za novo postavitev razstave. Tokrat je razstava Bergovih likovnih del skržena za približno 25 oljnatih slik, ker jih je galerija posodila za veliko potujočo razstavo, ki po razstavi v Celovcu potuje v Ljubljano in druga mesta Evrope. Zato pa so letos v Pliberku prikazali slike iz Bergove zapuščine, ki javnosti doslej niso bile dostopne.

Posebno pozornost zbujaajo slike, nameščene v prostorih, kjer slike zamenjujejo vsako sezono. Ta del razstave letos poteka pod naslovom „Zgodne družinske slike“. Zato ljubiteljem likovnih del Wernerja Berga toplo priporočamo, da umetnikovo galerijo v Pliberku obiščejo in si ogledajo dela tega velikega umetnika, ki je na izviren način upodobil Podjuno in njene ljude.

Galerija je dnevno odprta od 10. do 12. in od 16. do 18. ure.

JANKO MESSNER

Koliko znamo še slovensko?

Jezikovni pogovori v Radiu Celovec

13

Danes bo najprej govor o pleonazmih, o nabreklih stilu, o nepotrebnih besedah. Tri zglede bom navedel: Vzgoja v lastni materinščini, široke množice antifasistov, marsikateri se bo raje učil instrumenta, drugi spet vadil recitiranje.

Vsakdo ve, da ima vsak človek samo eno mater, zato tudi samo eno materinščino, razen če kdo raste v dveh ali treh družinskih jezikih. In ker ne more obstajati 'tuja' materinščina, tudi 'lastne' materinščine ni.

Množice so prav tako že same po sebi velike in široke, zato bo pridevnik 'široke' predstavo velikosti in širine lahko samo pokvaril. Torej samo množice!

Marsikateri počne to, drugi spet to! Kako da se je piscu vtihotapila v stavek beseda "spet"? Saj vendar tega ni počel že prej! Torej pravilno: Ta počne to, drugi to! Kratko in jedrnat. Treba se je zmeraj spraševati, KOLIKO besed mi je pravzaprav potrebnih, da se jasno izrazim. Če jih rabim preveč, z njimi vsebino lahko zamaglim, tega pa nihče ne bi rad.

Zdaj sta na vrsti dva zelo zlorabljeni glagola: "rabim" in "potrebujem". Takole berem v časopisu: "Priatelj

'rabi' mnogo denarja, ker bi rad sezidal novo hišo." To ti je pa res čudak! Zidal bi rad, denarja potrebuje še in še — pa ti gre in ga veselo rabi, se pravi zapravlja! Rabi ti namreč pomeni uporabljati, benützen, gebrauchen. Staro kolo, že vse krevljasto in ropotljasto, je rabljeno, ker smo ga veliko rabili. Obnošena obleka je rabljena obleka. Nekateri pravilno pravijo takole: Rabim tisto reč, ki jo že imam, potrebujem tisto, ki je še nimam. Vendar je stvar še malo bolj zapletena. Z glagolom rabim je resda izražena raba, to, da nekaj uporabljam. Glagol "potrebovati" pa lahko pomeni dvoje: prvič, res to, da nečesa nimam, pa bi mi bilo potrebno; drugič pa, da nečesa ne morem pogrešati, brez tega ne morem biti, čeprav je v moji lasti. Zgled za to drugo: Te knjige ti ne morem dati, jo še sam potrebujem.

'Utnine planke' ni slovensko. Hiša ima pridevnik hišna, npr. hišni prag, hišno ime, tako bi se moralo reči tudi utne planke, ker uta ni živo žensko bitje. Nekaj podobnega je s 'skrivačno luknjo'. "Skrivaj" pomeni isto kakor prislov „naskrivaj“, vrata pa so skrivna, stopnice so tudi skrivne, zato je tudi taka luknja skrivna, kakor govorimo tudi o skrivnem društvu.

Beseda "enkrat", pri nas pomeni "ein einziges Mal". Zato moram biti previden, kdaj jo rabim: "Tokrat se ne bo vse kar tako izteklo. Enkrat je zadnjikrat." Pravilno

bi moral reči: Zdaj je zadnjikrat, neki dan je zadnjikrat.

Iznašati kritiko skoraj bolj smrdi kakor kidati gnoj. Pogledajmo tale stavek: "Občinski odbornik je nadalje 'iznašal kritiko' glede prenamembe parcele v Dobrovi pri Dobri vasi. Iznašam lahko pohištvo iz hiše, včasih kdaj smo iznašali lan na travo, kar pa zadeva očitke, ki jih proti komu kdo iznaša, je res boljše, da nastopi z očitki ali še boljše, da mu očita. In kakor ni pravilno 'iznašati predloge' na zborovanju, temveč je pravilno predlagati ali če že, dajati predloge, tako tudi nikakor ni spodobno 'iznašati kako kritiko' kjerkoli, treba je kritizirati tako iznašanje!

Recimo torej pravilno: Občinski odbornik je prenamembi parcele ugovarjal (ali oporekal), je prenamembo kritiziral, zavračal, se nad njo hudoval in kaj še vse, samo nikoli več iznašati takšne kritike, da je s potom ne zgubimo!

In za utrditev spoznanja za konec še en nečeden ozirni odvisnik s "ki": „SAK je imel nekaj lepih 'priložnosti, ki jih pa' ni znal 'realizirati'." Bolje: SAK je imel nekaj lepih priložnosti, a jih ni znal izrabiti. In še k "žetvi" — prav tako za utrditev znanja: Da je na Obirskem 'požel gospod D. V. precejšen aplavz', nas seveda iz srca veseli, zanima nas samo, kateri superkombajn — po nemško Bombenmähdrescher — je pri tem poslu uporabljal, da bi si ga še nas eden naročil. Pa srečno. Samo da smo zdravi.

Pravična roka

Pred mnogimi leti, neke daleč daleč je bila dežela pritlikavcev, imenovana Hopsasa.

Ljudje v tej deželi so bili srečni. Pridno so delali, radi so se imeli in njihovo največje bogastvo je bil vladar Pravična roka.

In Pravična roka je bil zares pravičen vladar. Hudo in dobro je delil s svojimi ljudmi. Z njimi se je veselil. Z njimi delil žalost. To kar so imeli ljudje, je imel vladar. To, kar je imel vladar, so imeli ljudje.

In ker je bila dežela Hopsasa majhna dežela, lahko bi ji rekli deželica, ker je merila komaj petsto korakov v dolžino in petsto korakov v širino, so ljudje v tej deželi jedli in pili pri eni sami mizi. Ko je bil čas obeda, zajtrka ali večerje, so odšli v skupno jedilnico, posedli za dolgo javorovo mizo in kuharji so morali natančno paziti, da vladar ni dobil večjega obroka hrane in ne večje merice pijače.

O, to je bila zares srečna dežela!

Naš zanimivi svet

■ Voda je edina tekočina, ki ne poveča svojega obsega samo pod vplivom vročine (ko se spremeni v paro), ampak tudi pod vplivom mraza (ko se strdi v led).

■ Z vajo se naučijo nekateri brati tudi po 500 besed na minuto.

■ Steklenih vlaken ne uporabljajo samo za izolacijsko sredstvo, ampak izdelujejo iz njih tudi razne tkanine. Izvleči je mogoče tako tanka vlakna, da jih tisoč skupaj meri komaj milimeter.

■ Pri lovu na tjujenje uporabljajo Eskimi velike bele ščite, za katerimi se lahko svojemu plenu neopazno približajo, ker jih žival med bleščočim snegom in ledom ne opazi.

■ Ze pred tremi stoletji je fizik in matematik Blaise Pascal trdil, da lahko človek postoteri svojo moč, če spravi v gibanje bat, ki bo stiskal tekočino v drugem, stokrat večjem cilindru. Na tem načelu so zgrajene na primer dvigalne naprave za avtomobile in hidravlične zavore.

■ Ko je 11. maja 1625 avstrijski general Adam Herberstorff premagal pri Frankenburg vojsko upornih kmetov, je prisilil 16 njihovih voditeljev, da so se razdelili v dve skupini in kockali za življenje: zmagovalce je izpustil, premagance pa je dal obesiti.

■ Hokej na travi velja za enega najstarejših športov. Igrali so ga v vseh časih in v nešteti inštitucijah. V 15. stoletju je bil v Angliji tako močno razširjen, da so ga igrali celo po cestah.

■ Če ne bi bilo zraka, bi vsi predmeti padali enako hitro: ob istem času bi padla na tla pero in kos svinca, če bi ju hkrati spustili iz iste višine.

■ Turškega sultana Malik-šaha (1055-1092) so spravili s sveta z zastrupljenim zobotrebcom.

■ Prvi poštni nabiralniki so se pojavili v Parizu leta 1667, ko je kralj Ludovik XIV. dovolil izvedbo zamislil nekemu Pellisonu Fontanieru. Ta je dal v prodajo tudi posebne poštne karte in javno delal reklamo za novi sistem dopisovanja.

■ Domačini na Borneu gradijo za svoje mrličke posebne kočke. Glede na socialni položaj in premoženje umrlega so razkošne ali preproste. Praden prinesejo vanje truplo, jih znotraj opremijo z vsem „potrebno“. Nihče ne sme potem nikoli več vstopiti vanje.

■ Riba yagral-yagrai, ki živi v morjih ob Malajskem polotoku, priplava na površino, če sliši zvok flavte. To izrabljajo domačini, ki pa teh rib ne love zaradi mesa (to ni užljivo), temveč zaradi močnega strupa, ki ga pridobivajo iz žlez v glavi.

Srečna do tistega dne, ko je vanjo prikreval stari popotnik Luka, doma iz sosednje dežele pritlikavcev, imenovane Trilili.

No, za starega popotnika Luko se ljudje iz dežele Hopsasa sprva niso veliko menili. Popotnik Luka je bil tak kot tisoč drugih popotnikov. Staro zakrpano obleko je nosil. Dolgo sivo brado je imel, a preko ramen mu je visela bisaga, ki je bila za takratni čas nekaj vsakdanjega. Pri starem popotniku Luku je vzbujal pozornost le majhen bel petelinček, ki je neprestano čepel na njegovi rami. In čeprav je petelinček kikirikal, kot kikirikajo vsi petelinčki tega sveta, je bil vendar nekaj posebnega. Pravili so, vsaj popotnik Luka je trdil, da njegov petelinček govori, kot govorijo ljudje. Govori pa le tedaj, če je sit.

Govori, če je sit!

Govorice so šle od ust do ust. Prebivalci dežele Hopsasa so drveli na kup in kot otrpli zijali v neznano čudo. In tudi vladarju Pravični roki se je čudna živalica na mah priljubila. Zapičil je svoje ljubeznive oči v tujca in vprašal:

„Dragi popotnik, koliko zahtevaš za svojega petelinčka?“

Popotnik Luka se je zresnil. Namrdnil je ustnici, zvit pogledal vladarja in odgovoril:

„Petelinček Krikec, tako mu je namreč ime, ni naprodaj. A ker si ga želiš ti, ki si vladar Pravična roka, ti ga podarim zastonj. Toda svarim te! Petelinček Krikec je nekaj posebnega! Glej, da te ne spravi v zadrego!“

Tako je petelinček Krikec ostal v deželi Hopsasa. In ljudje so bili srečni. Srečen je bil vladar Pravična roka.

Napravili so pojedino s pečenim krompirjem in kuhanim grahamom. Zraven so pili najboljšo pijačo, ki je izvirala izpod bele skale in se je lesketala kot jutranja rosa. Peli so, vriskali, se veselili in niso slutili, kako kratkotrajna bo njihova sreča.

S petelinčkom Krikcem pa so že kar prvi dan, potem ko je popotnik Luka odšel, nastale velike težave.

Vladar Pravična roka je prišel k zajtrku. S petelinčkom Krikcem na rami je ponovno vstopil v jedilnico, kjer so bili že zbrani njegovi ljudje. Priklonil se je na vse strani, stopil za mizo na svoje staro mesto in pozdravil:

„Dobro jutro in dober tek, ljudje moji! Bodo srečni, ker imamo svojo najboljšo hrano: vsak dan krompir, vsak dan krompir, od nedelje do nedelje!“

Petelinček Krikec je tiho čepel na vladarjevi rami, le tedaj, ko so se ljudje priklonili, ko so v zboru ponovili besede, zahvaljujoč dobrega vladarja, je iznenada glasno zakikirikal. Skočil je na sredo mize in — o čudo vseh čud — spregovoril:

„Bedački! Bedački! Veliki bedački! Zahvaljujete se za svojo najboljšo hrano — vsak dan

krompir, vsak dan krompir, od nedelje do nedelje — vladar Pravična roka pa se je ob prvi jutranji zarji najedel sladke pogače in piščančevih beder. Napil se je rujnega vinca.“

Vladar Pravična roka je od presenečenja izbuljil oči. Zgrabil je petelinčka za vrat in z njim zdiral iz velike jedilnice. Ljudje pa so strmeli. Samo strmeli. Pozabili so na lakoto. Pozabili so na krompir, na svojo ljubo vsakdanjo hrano in nič več niso bili srečni. Nič več veselji. Brez besed so zapustili jedilnico in kot izgubljeni odtavali na svoje domove.

Vladar Pravična roka se je že šele zvečer prikazal na svojem oknu. Bilo je videti, da je zmeden in vendar je kot vselej zaklical z veselimi ljubeznivim glasom:

„Lahko noč, ljudje moji! Pojdimo spat na svoja trda, zdrava ležišča, da bomo jutri spet krepki in veseli odšli na delo!“

In spet se je za hrbtno vladarja Pravične roke prikazal petelinček Krikec, ki je grdo zavreščal, zakikirikal in zaklical:

„Bedački! Bedački! Veliki bedački! Vi ležite na trdem ležišču, a vladar Pravična roka se valja v mehkih pernicah!“

Naslednjega dne ljudje niso prišli na delo. V deželi Hopsasa je zavladala velika zmeda. Petelinček Krikec, ki ni prenesel laži, je izdal vladarjevo skrivnost. In vladar je malega izdajalca hudo kaznoval. Ko sta ostala sama, ga je stisnil za grlo tako močno, da je ubogi Krikec debelo izbuljil oči in od tistega dne ni več govoril.

Minilo je nekaj dni in vladar Pravična roka je spet sklical svoje ljudi. Vedel je, da bodo prišli in imel je prav. Ljudje so bili lačni. Priglasila jih je lakota. Toda nič več se niso smejali. Nič več niso hvalili svojega gospodarja. Mrko so gledali pred se in molčali.

V gluho tišino je zadonel vladarjev glas.

„Dobro jutro, ljudje moji...“

Zdrdral je hvalnico, ki so jo vsi dobro poznali, a tokrat nihče ni ponovil vladarjevih besed. Ljudje so še vedno sklanjali glave in molčali. Pa se je dvignil najstarejši med najstarejšimi in ta je v imenu vseh spregovoril:

„Vladar, ti nisi Pravična roka! Krivična roka si! Petelinček KRIKEC te je izdal!“

„Petelinček Krikec?“ se je zavzel vladar.

„Tako je!“ je pribil stari. „Petelinček je spregovoril...“

Zdaj je jedilnico preplaval hrupen vladarjev smeh:

„Hohohoho! Petelinček Krikec je spregovoril! Petelinček Krikec me je izdal! Ta je lepa! Kdo je še slišal, da bi petelinčki govorili? Kdo je še slišal? Ljudje moji, oglejte si tega siromaka, ki trdi, da je petelinček Krikec govoril! Oglejte si ga! Tu stoji pred vami in tako čudno

MAJ

*Vse je razcveto:
travniki, vrt in gaj,
vse je zdaj zapelo.
Tak je mesec maj.*

*Zadnji so mrazovi
zapustili nas,
zginili mrakovi,
sončen zdaj je čas.*

*Slavček v rodnem kraju
poje spet lepo,
šmarnica pa v gaju
vonja presladko.*

gleda! Moj ubogi siromak! Zmešalo se mu je! Zmešalo!“

In ljudje so kot otrpli strmeli v petelinčka Krikca. Čakali so, da bi se oglasil. A petelinček Krikec je trdovratno molčal. Z velikimi izbuljenimi očmi je strmel pred se in niti kljunčka ni odprl. Vladar Pravična roka pa se je še vedno smejal. Na ves glas se je smejal.

„Petelinček Krikec, daj, spregovori! Spregovori, če moreš!“

Petelinček Krikec pa tudi zdaj ni spregovoril. Molčal je. In niti kikirikati ni več znal.

Vladar Pravična roka se je zmagovalno nasmehnil. Ljudje so spet verjeli vanj in spet so dan za dnem sklanjali svoje glave in ponavljali:

„Srečni smo, ljubi naš vladar Pravična roka, ker imamo svojo najljubšo hrano: vsak dan krompir, vsak dan krompir...“

Tako so ponavljali do tistega dne, ko je vladar Pravična roka od starosti onemogel. In tedaj se je vse spremenilo. Petelinček Krikec je spet spregovoril. Spremenil se je v strah in trepet lažnivcev in goljufov. Vsako, še tako skrito saž in prevaro je izdal in jo obesil na veliki zvon. Ljudje, ki so se bali malega izdajalca, so spet vzljubili resnico. In tako je bilo vseh lažnivcev in goljufov konec. In ljudje iz dežele Hopsasa so bili od tistih dni zares srečni ljudje.

Marta Grom

natanko povedati, kako je pravzaprav bilo. Na strehi garaže je vročina žgala kot v Afriki. Sonce je pripekalo in pripekalo in natenkrat je lev Leopold začutil, da se mu tace odlepljajo od de-

bilo strašansko dolgčas, dokler se Nelka na srečo ni spet spomnila nanj. Toda tokrat Nelke ni bilo niti v mlekarni niti v pekarni niti v peskovniku in Leopold se je odpravil proti domu. Pred hiš-

Lev Leopold

ščice: najprej leva prednja taca, nato desna, in ko se je poskušil premakniti, je v hipu že stal na vseh štirih in z enim samim skokom pristal na dvorišču.

Trikrat je obdirjal garažo, toda Nelke ni našel. Morda jo je mama poslala po mleko, je pomislil Leopold in se odpravil proti mlekarni, kamor ga je Nelka že večkrat vzela s seboj.

Med potjo se ni nikjer ustavil, da ne bi utegnil kdo pomisliti, da ga je Nelka pozabila na cesti. Prav nič mu ni bilo do tega, da bi bil spet zaprt na podstrešju, kot se mu je nekoč že pripetilo, ko so ga našli na pločniku. Na podstrešju so ga vrgli k zaprašeni zviti zastavi, ki ni bila več za nobeno rabo in Leopoldu je

nimi vrati se je postavil na prednji taci in s konico repa pritisnil na zvonec.

Nelka se je začudila, ko je zagledala pred vrati Leopolda. Potlej pa je rekla: „No, pa vstopi!“ Saj kadar se igraš, ti je popolnoma vseeno, ali je igrača v resnici sama pritekla za teboj domov ali pa si vse skupaj samo domišljaja.

„Glej no, tvojemu levu pa manjka deščica,“ je rekla Nelkina mama. „Samo ovira ga pri hoji,“ je odvrnila Nelka. Njen očka pa je dodal: „Če zna tvoj lev hoditi, mu moraš dajati krepko hrano. Hoja izlakotni.“ In to je Nelkin očka že moral vedeti, saj je bil pismonoša.

Doslej je Leopold iz Nelkine

roke jedel zmerom samo izmišljeno travo, ker je bila Nelka prepričana, da jedo levi travo. Zdaj pa je dobil zaresno večerjo, ker je bil lev Leopold samo igrača, so mu makaroni s šunko prav tako slastno tekli kot vaniljev puding z malinovim sokom. Po večerji je na kratkem sprehodu očka pripovedoval o levih v Afriki, in pred spanjem je Nelka Leopoldu, ki je ležal v zaboji za igrače in napenjal ušesa, pripovedovala o vsem, kar je bila slišala, natanko tak kot si je zapomnila. „Levi, ki niso igrače, ampak živi,“ je pripovedovala, „prebivajo v stepi. Med visokimi hribi in velikim morjem... Najbrž misliš, da žrejo stepo, ker je stepa iz trave, pa se motiš. Tisti levi jedo druge živali. In tiste živali so včasih tudi strašno divje, ti povem, in mene bi bilo pošteno strah... Včasih požrejo tudi kakšno zebro. Ampak nihče jim ne kuha... In sčasoma postanejo zelo močni. S celim teličkom v gobcu lahko preskočijo živo mejo...“ In Nelka je že drsela v polsen, ko je še šepnila: „Tako sem vesela, Leopold, da si samo igrača!“

Manjšinska charta...

(Nadaljevanje z 2. strani)

Otrokom večinskega naroda ne sme biti zabranjeno učiti se jezika manjšine!

Osmi člen je vreden, da ga navedemo dobesedno: „Pripadnikom večinskega naroda ne sme biti zabranjeno, da svojim otrokom že na ravni obveznega šolstva omogočijo priučitev regionalnega jezika.“

Na višjih šolah, tako splošno kot poklicnoizobraževalnih, naj bi bil učni jezik manjšinski jezik, njihovo število pa naj bi bilo sorazmerno z velikostjo narodne skupnosti. Zagotovljena naj bi bila tudi ustrezna izobrazba učiteljev, pri čemer naj bi „zastopniki asimilacijske ali diskriminacijske politike“ bili izključeni kot učitelji tako pri izobraževanju učiteljev kot na šolah.

Pri dovolj močnih manjšinah bi po Veiterjevem osnutku te manjšine imele tudi pravico do lastnih visokih šol.

V posebnem členu je za učbenike določeno, da ne smejo vsebovati stvari, ki bi nasprotovale ohranitvi manjšinskega jezika in pozitivni zgodovinski zavesti.

Za financiranje vseh manjšinskih šol mora poskrbeti država vključno z gradnjo šol, z učbeniki in personalnimi stroški, razen sveda, če

manjšina to stori na lastne stroške sama od sebe.

V istem členu najdemo še drugo omembo vredno določilo: „Če ima kaka jezikovna skupnost matični narod v drugi državi, ji ne sme biti zabranjeno sprejemanje ustreznih podpornih sredstev s strani te druge države... To velja smiselno tudi za podporna sredstva za druge namene kulturnega pospeševanja (tisk, radio, dijaški domovi, bolnice, počitniške domove).“

Posebni členi so posvečeni teritorialni avtonomiji in avtonomnemu personalnemu združenju. Pri zadnjem so vsebovani tudi številni kriteriji za topografske napise, za katere naj bi veljalo „znatno število“. Kot „znatno“ opredeljuje Veiter 20 odstotkov, vendar za občine v mejah iz leta 1900, oziroma 6 odstotkov pri sodnih in upravnih okrajih.

Kritično kaže vsekakor zabeležiti Veiterjevo vztrajanje pri priznavalnem načelu (Bekennnisprinzip), saj se vsaj na Koroškem na vsakem koraku sprevrača v priznavalno prisilo (Bekennniszwang). Hkrati pa tako načelo reducira pripadnost k narodni skupnosti na raven pripadnosti politični stranki. Pripadnosti narodu pa nikakor ni mogoče enačiti s političnim prepričanjem.

p.

ISČEMO

maturanta ali absolventa druge srednje šole z organizacijskimi sposobnostmi.

Pogoj: znanje obeh deželnih jezikov (ustno in pismeno). Ponudbe na uredništvo Slovenskega vestnika.

Prepričaj sodeželana - ponudi mu to brošuro!

Dobite jih pri zaupnikih ZSO ali v pisarni ZSO, Gasometergasse 10, 9020 Celovec, telefon: (0 42 22) 32 5 50.

OPOZARJAMO VSE LJUBITELJE SLOVENSKE KNJIGE,

DA SI LAHKO

brezplačno izposojajo knjige in revije

V SLOVENSKI ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI

S PODROČJA TISKA IN ZALOŽNIŠTVA

Fijavž F.: „GALICIJA“ — ilegalna partijska ročna tiskarna in njeno obdobje — [6] str.

Kos J.: TISKARNA PODMORNICA IN DRUGE TISKARNE KPS V LJUBLJANI IN OKOLICI V LETIH 1940—1943 — [32] str., ilustr. — (Spomeniki delavskega revolucionarnega gibanja in narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem; zv. 14)

Krall J.: PARTIZANSKE TISKARNE NA SLOVENSKEM 3 zv. (NOV in POS; 40)

Ožbolt A.: UTRINKI IZ PODZEMLJA — 463 str., ilustr. Šubic I.: TISKARNA URŠKA 14 — [16] str., barvne ilustr. (Kurirčkova zgodovinska slikanica)

Zakonjšek R.: ILEGALNI TISK MED NOB NA ŽTAJERSKEM 45 str., ilustr.

Dolar J.: SLOVENSKI TISKI NA KOROŠKEM (katalog razstave) 16 str.

Žnideršič M.: KNJIGA IN TRG — 287 str.

Žnideršič M.: KNJIGA IN ZALOŽNIŠTVO — 244 str.

Pregl T.: SLOVENSKA KNJIŽNA ILUSTRACIJA: ob razstavi slovenska knjižna ilustracija 1979/1980 — 299 str.

SŠK ima svoje prostore v Tarviser Straß 16, tel. 51 15 34

Knjižnica dobiva od leta 1974-75 ves obvezni izvod SR Slovenije. Poleg tega zbira tudi tako imenovano avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam in poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi VAS nekatere zanimale.

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

Petek, 18. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 V prvih vrstah Apačev — 11.50 Orientacija — 12.20 200 let avstrijske tobačne proizvodnje — 13.05 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Don Kihot — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Primer za dva — 21.15 Moderna revija — 21.20 Prednost — 22.15 Šport — 23.00 Poročila.

SOBOTA, 19. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Dih izobilja — 12.10 Nočni studio — 13.15 Poročila — 15.00 „Sedmi otročič“ — 16.20 Nočna čaplija — 16.45 Zadeva z oslom — 16.55 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.00 Poročila — 17.05 Športna abeceda — 17.30 Skrivnostna globina — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Konrad — 19.00 Avstrija in Južna Tirolska danes — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 20.15 Stavimo, da... — 22.05 Šport — 23.05 Kakor se bogu dopade — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 20. 5.: 10.00 Šport — 12.00 Ura tiska — 13.00 Knjiga — prijatelj otroka — 15.00 Alias Smith in Jones: zadnji odlog — 16.10 Očetje klamate — 16.25 Ena, dve ali tri — 17.15 Tao Tao — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Pred nevihto — 21.15 To se pa lepo začne — 22.00 Nočni studio — 23.05 Čas za liriko — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.30 Blazno smeli letalec — 12.15 En dan na Coney Islandu — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila

17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Pasje zgodbe — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Hiltreje, višje, močnejše — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.08 „Novi podnajemnik“ — 21.15 Ceste San Franciscas — 22.00 Časovni čar — 22.50 Poročila.

TOREK, 22. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Zlati časi — 11.20 Ponedeljski šport — 12.15 Slike iz Avstrije — 12.40 Šiling — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Peanuti — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.05 80 let FIFA — Nogomet: Nemčija — Italija — 22.00 Velika prometna gneča — 23.35 Poročila.

SREDA, 23. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Sedmi otročič — 11.50 Florijan, prijatelj živali — 11.55 Očetje klamate — 12.15 Čebelar Frisch — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Čarobna cvetica — 17.30 Čebelica Maja 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pisarna, pisarna — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija in Južna Tirolska danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Šport — 22.00 Meternichova 12 — Filmi filmske akademije — 23.05 Poročila.

ČETRTEK, 24. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Šport — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Poročila — 17.00 Poročila — 17.05 Za predšolske otroke — 17.30 Levo od pingvinov — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Avgust Silni — 21.45 Inozemski magazin — 22.30 Poročila.

AVSTRIJA 2

Petek, 19. 5.: 15.00 Politika v petek — 15.50 Dva krat sedem — 16.15 En dan na Coney Islandu — 17.00 Dunajski slavnosti — tedni 1984 — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Tedenski pregled — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Beneški trgovec — 22.05 Poročila — 22.15 Obisk iz onostranstva — 23.50 Sto mojstrov — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 20. 5.: 9.00 Matineja — Gradovi — 9.50 Sto mojstrov — 10.00 100 let Metropolitan opere — 14.00 Športni popoldan — 17.00 Zabava — 17.45 Velika desetorica — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Primer za ljudskega odvetnika? — 20.15 Milijonska kraja — 22.10 Poročila — 22.15 Šport — 22.35 Dinastija

— Denverski klan — 23.20 Mala nočna glasba — 0.05 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 5.: 17.30 Olympics go west — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Tom and Jerry — Lovske scene iz Hollywooda — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zlati časi — 21.08 Novi podnajemnik — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Šiling — 22.05 Sladka koža — 23.50 Poročila.

TOREK, 22. 5.: 17.30 Orientacija — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Heidi — 18.55 Tom and Jerry — Lovske scene iz Hollywooda — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dallas — 21.00 Oddaja z Lukom Reselartsem — 21.15 Čas v sliki — 21.45 „Mladi glasbeniki leta 1984“ — 0.15 Poročila.

SREDA, 23. 5.: 17.30 Dežela in ljudje — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Ljubite to zemljo — 19.15 Woody Woodpecker — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Nastanek nekega kontinenta — 21.08 Novo v kinu — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Kulturni žurnal — 22.30

Šolska oddaja za učence od 4. do 8. šolske stopnje (ponedeljek, 21. maja 1984)

V radijski šoli slovenske oddaje celovškega radia bo v ponedeljek, 21. maja 1984, med 16.45 in 17.00 na sporedu oddaja z naslovom „Trdilni in nikalni stavki“. Oblikoval jo je učitelj H. Germ, ki je sestavil tudi naslednji povzetek oddaje.

Oddaja prinaša slovnično temo, ki jo obravnavamo s šolarji v razredu. S črtico „Žrebiček“ (k. Brenkova) se seznanimo z učno snovjo. Na razpolago imamo tudi Slovenski pravopis ter učbenik za glavno šolo „Oblikujemo svoj jezik“ (H. Germ, T. Ogris, M. Srienč) — J 11, str. 24-3.

Težične učne enote predstavlja prikaz razlike med predmetom v četrtim in drugem sklonu (trdilni oz. nikalni stavek). Stavčni vzorci pojasnjujejo tematiko; izdatne vaje utrjujejo snov.

Akustični pripomočki so posnetki zvočne kulise (šolski odmor; na železniški postaji), glasbe oz. pesmi (Moj očka ima; Doli v kraju sama zase) in posnetek dvogovora iz črtice „Žrebiček“.

S pomočjo posnetka se „prese-

Fritz von Herzmanovsky-Orlando — Alfred Kubin: Izmenjava pisem — 23.25 „Nazaj v bodočnost“ — 0.10 Poročila.

ČETRTEK, 24. 5.: 17.30 Šolska TV — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Ljubite to zemljo — 19.15 Woody Woodpecker — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.08 „Slamnatl vdovec“ — 21.15 Čas v sliki — 21.45 Klub 2.

LJUBLJANA

Petek, 19. 5.: 8.50 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Rock portret — 17.55 Modro poletje — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Kraška podzemlje — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio noč — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Včeraj za jutri: 20.40 Ne prezrite — 20.55 Kviz — 22.05 Dnevnik — 22.20 Nekaj zlobnega — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 19. 5.: 8.00 Poročila — 8.05 Slovenske ljudske pravljice — 8.20 Pedenj-žep — 8.55 Jole Jole — 9.25 Diamanti na nebu — 10.15 Včeraj za jutri: Leto dni — 10.50 Poročila — 17.50 Poročila — 17.55 Ri-

biči iz Moorhövda, — 18.45 Čudeži narave — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio noč — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Steklena hiša — 21.35 Zrcalo tedna — 21.55 Bodite z nami — 22.45 Poročila.

NEDELJA, 20. 5.: 8.50 Poročila — 8.55 Živ žav — 9.45 Modro poletje — 10.15 Meliko mesto — 11.40 625, oddaja za stik z gledalci — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 15.25 Po domače: Kvintet bratov Zupan — 15.45 Poročila — 15.50 Spiralne stopnice — 17.10 Športna poročila — 17.25 Vaterpolo: Partizan — Jug — 18.25 Visok pritisk — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio noč — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Strici so mi povedali — 21.15 Rodovi — 21.45 Športni pregled — 22.15 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 5.: 8.50 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Zgodbe iz nepričave — 17.55 Posvetovanje s Cambridgeom — 18.25 Podravski obzornik — 18.40 Pet minut za rekreacijo — 18.45 Zdravo, mladi — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio noč — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Primer Barbare Parsons — 20.55 Dokumentarec meseca — 21.30 Jazz na ekranu — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 22. 5.: 8.50 TV v šoli — 16.30 Šolska TV — 17.30 Poročila — 17.35 Zgodbe o poluhcu — 17.50 Glasbeni amaterji — 18.25 Obalna-Kraški Obzornik — 18.40 Pustolovščina — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Šest čevljev zemlje — 21.05 Mednarodna obzorja — 22.05 Dnevnik.

SREDA, 23. 5.: 8.50 TV v šoli — 18.00 Poročila — 18.05 Ciciban, dober dan — 18.25 Notranjski obzornik — 18.40 Osvajanje morja — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Kako zelena je bila moja dolina — 21.50 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.55 Dnevnik.

ČETRTEK, 24. 5.: 8.50 TV v šoli — 16.55 Šolska TV — 17.55 Poročila — 18.00 Igrajmo se gledališče — 18.25 Koroški obzornik — 18.40 Na sedmi stazi — 19.10 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Tednik — 21.05 Kennedy — 22.00 Dnevnik.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

Petek, 18. 5.: 14.10 Obzornik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 19. 5.: 9.05 Voščila.

NEDELJA, 20. 5.: 7.05 Duhovni nagovor — Voščila.

PONEDELJEK, 21. 5.: 14.10 Obzornik — Iz ljudstva za ljudstvo: — Helena Kuhar iz Železne Kaple pripoveduje — 16.45 Šolska: Ravn. Hermann Germ: Trdilni in nikalni stavek.

TOREK, 22. 5.: 9.30 Dežela ob Dravi — 14.10 Obzornik — Otroci poslušajte.

SREDA, 23. 5.: 14.10 Obzornik — Glasba: Veselo popoldne.

ČETRTEK, 24. 5.: 14.10 Obzornik — Glasbeni majstri.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Rupprechter-Straße 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, telex 422086 sndk a

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Problematična enojezičnost

Ali so dvojezični otroci bolj inteligentni? Če se soočimo z ugotovitvami z mednarodnega srečanja jezikoslovcev, psihologov, pedagogov in sociologov v Hamburgu lahko pridemo do tega sklepa. „Dvojezičnost je velika prednost za otroka, pozitivno učinkuje na intelekt in omogoča bolj niansirano zapopadanje dejanskosti kot enojezičnost. Dvojezičnost pospešuje analitske sposobnosti otroka in olajša priučitev drugih jezikov.“ Tako piše v poročilu o znanstvenem srečanju v znanstveni reviji Spektrum der Wissenschaft (april 1984).

Na hamburški univerzi imajo posebno raziskovalno mesto za jezikovne kontakte in mnogojezičnost, ki se znanstveno ukvarja s to problematiko in prireja mednarodne in interdisciplinarne razprave o jezikovnih problemih.

Na zadnjem takem zasedanju decembra lani je bila generalna tema večjezičnost. Vprašanja, ki so si jih tam postavljali raziskovalci, bi lahko nastala tudi pri nas na Koroškem. „Zakaj v naših šolah začnejo tako pozno s poukom tujih jezikov? V drugih predelih sveta, npr. v Indiji in Afriki, znajo že mnogi predšolski otroci iz vseh slojev prebivalstva več jezikov. V Zvezni republiki Nemčiji

cela vrsta psihologov opozarjala na pozitivne posledice mnogojezičnosti, se ta nazor, ki sta ga razširjala recimo rasna teoretika Epstein in Blocher, tudi danes še trdovratno drži. Vendar pa novejša raziskave potrjujejo spoznanja starorimskega retorika Kvintilijana, ki je že pred dvatisoč leti uvidel, da je koristno za intelektualni razvoj otroka, če se kar najbolj zgodaj začne učiti drugega jezika.

V Hamburgu samem so izvedli raziskavo, kjer niso pritegnili samo dvojezičnih otrok, temveč tudi tro- in štirijezične. Pokazalo se je, da otroci, ki doraščajo dvojezično, že s štirimi do petimi leti znajo tekoče

tiven razvoj njihovega odnosa do staršev kot tudi razvoj lastne identitete in osebnosti.

Pri obravnavi problematike mnogojezičnosti pa seveda ne gre spregledati mnogokulturnosti in socialnopsiholoških vprašanj, so ugotovili v Hamburgu. Kar preveč enostavno pripisujejo probleme in težave pri otrocih, ki doraščajo z več kot enim jezikom, prav temu dejstvu. Drugih dejavnikov tu sploh ne upoštevajo. In ti brez dvoma obstajajo, kajti tudi enojezični otroci imajo svoje probleme.

Kot pomemben rezultat razprav o teh vprašanjih poudarja prof. Oksaar naslednje dognanje: „Pravi problem v današnjem na vse strani se odpirajočem svetu ni zgodnja mnogo-

„Polovica svetovnega prebivalstva zna najmanj dva jezika“

gojezičnost, temveč vzgoja k enojezičnosti. Ne samo znanost, temveč tudi pedagoško načrtovanje se pri nas še vedno orientirajo po domnevi, da je enojezičnost normalno stanje. To pa ni upravičeno. Daleč več kot polovica svetovnega prebivalstva je mnogojezična, torej obvlada najmanj dva jezika. Pa tudi pripadniki ene jezikovne skupnosti nikoli niso čisto enojezični, saj uporabljajo poleg običnega jezika še sociolekte in dialekte ali oboje. Potrebna je temeljita preusmeritev mišljenja — s človekom kot individuom in članom družbe v središču.“

In še dodaten argument izrinjevalcem drugega jezika pod nos: marsikatero menda necivilizirano afriško plemo je bolj kulturno in manj bordinano kot pošamezna civilizirana koroška plemena. „Mi danes nismo tako izobraženi kot mnogi pripadniki afriških plemen, ki obvladajo štiri do pet jezikov, da se spozumejo s sosednimi plemeni,“ je šele pred nedavnim rekel prejemnik Herderjeve nagrade György Konrad na Dunaju. In dodal: „Biti Srednjeevropskej pomeni, da imaš mnogovrstnost za vrednoto.“

„Otroci, ki doraščajo dvojezično, znajo tudi že s štirimi do petimi leti brati in pisati v obeh jezikih“

brati in pisati v obeh jezikih. Pogosto si to sposobnost pridobijo kar sami, če zbudimo njihovo zanimanje za pisavo in če jih odrasli in starejši otroci spodbujajo. Otroci torej že v predšolski starosti takorekoč „igraje“ postanejo mnogojezični, seveda, če se držimo načela, znane ga že od začetka stoletja: en jezik, ena oseba. To velja predvsem za mešane zakone, če pa oba starša govorita isti jezik, je načelo mogoče modificirati: en jezik, eno okolje.

Nekaj pa je na Koroškem še posebno pomembno: če se otrok ne more razvijati v svoji materinščini, če je recimo z vstopom v šolo njegov odnos do nje prekinjen, lahko nastanejo močne jezikovne in čustvene bariere. Če otroci v družini ne morejo uporabljati jezika, ki je tam običajen, se lahko zavre tako poziti-

ši še kar precej sreče, da so lahko odnesli dve točki. Zani se imajo zahvaliti predvsem vratarju Vrhnjaku, ki je v 10. minuti ubranil enajstmetrovko. Kristofu se je v 34. minuti posrečil odločilni gol, po pavzi pa so šmihelčani sicer obvladali igrišče, vendar je edini izkupiček bil strel na vratnico.

Manasen padel

Jugoslovanski alpinisti so v Himalaji pred kratkim osvojili že četrto osemtisočak — 8163 m visoki Manaslu. Po kateri smeri so se povzpeli na ta vrh, trenutno še ni znano, najbrž so naredili tretjo ponovitev tirolske smeri. Tako je premagana tudi ta gora, ki je lansko leto 24. aprila zahtevala dve življenji — slovenskega alpinista Nejca Zaplotnika in hrvaškega alpinista Anteja Bučana.

Točnih podrobnosti o uspelem podvigu še ni, pač pa je znano — tako agenciji AP in Reuter iz Nepala — da sta vrh desegla hrvaški alpinist Stipe Božič in Slovenec Viktor Grošelj.

Lansko leto je ta vrh preko nove smeri naskakovala hrvaška alpinistična odprava, v kateri je bil tudi najvidnejši slovenski alpinist Nejc Zaplotnik, ki je imel za seboj že tri osemtisočake. Bili so že blizu cilja, ko je doletela odpravo tragična nesreča v obliki plazov, ki je zahtevala obe zgoraj omenjeni smrtni žrtvi. To je bil tudi najhujši udarec, ki so ga utrpeli Jugoslovani v himalajskem pogorju.

Lesce — Zmaga jugoslovanskih jadralcev

Na 3. evropskem prvenstvu v jadralnem letenju za klubski razred v Lescah v Sloveniji so jugoslovanski jadralci dosegli odlične uspehe. Prvak je postal Ivan Šimenc, 2. mesto je zasedel češkoslovaški reprezentant

Jiri Stepanek, 3. pa je bil spet Jugoslovian Janez Stariha. Tudi na 6. in 8. mesto so zasedli Jugoslovani in s tem pokazali da so jugoslovanski jadralci spet v stari formi kot pred 25 leti, ko so zadnjikrat slavili zmago na svetovnem prvenstvu.

Posebno se je izkazalo jadralno letalo DG 300, proizvod tovarne Elan. Dosežek graditeljev letala obeta begunskemu kolektivu nove možnosti prodora na svetovni trg.

Nogomet Tovarna celuloze Obir — Fa Schicher 8:1 (3:1)

V ponedeljek je nogometna ekipa tovarne celuloze OBIR odigrala prvo izločilno tekmo proti moštvu firme Schicher na nogometnem igrišču v Železni Kapli.

Moštvo tovarne Obir zaradi poškodb nekaterih igralcev ni moglo nastopiti v najmočnejši postavi. Pri firmi Schicher pa je igral tudi nogometaš, ki igra pri nogometnem klubu WAC Wolfsburg v II. diviziji. Toda igralci Obirja so vseeno igrali samozavestno hitro in konsekvntno. Ni trajalo dolgo in zagnanost se je obrestovala s prvim golom za Obir. Po napaki obrambe je nasprotnik izenačil. Toda malo nato je ekipi Obirja uspelo povišati rezultat na 3:1. Tako se je glasil tudi rezultat v prvem polčasu.

V drugi polovici je Obir še naprej igral hitro in suvereno s ciljem, da da še nekaj golov. Končni rezultat igre se je glasil 8:1 za Obir. Gole so dali: Schwarz, Kuchar, Orasch, Kriche, Rozman (4).

Postava: Vejniki, Kuchar, N. Osojnik, Rozman A., Lach, Kriche, Kuchar W., Orasch, Haberc, Schwarz, Rozman F.

Naslednjo odločilno tekmo igra Obir proti podjetju Knecht Filterwerk v ponedeljek 21. maja ob 18. uri na nogometnem igrišču v Šmihelu.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku in Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu
vabita na

prijateljsko srečanje

v sob. 19. maja 1984 v šotoru na sejmskem travniku v Pliberku.

S p o r e d :

16.00 športno-zabavna tekmovanja, namizni tenis, šah
18.00 prosta zabava ob glasbi
20.00 kulturni program, nato ples

S o d e l u j e j o :

MoPZ „Edinost“ v Pliberku, Mešani zbor Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, MePZ „Podjuna“ - Pliberk, MoPZ „Kralj Matjaž“ - Libuče, „Suški oktet“ - Suha, Mladinska godba na pihala Glasbene šole Titovo Velenje, mladina narodnostnih skupnosti iz Slovenije, Italije in Madžarske, ansambel Energija, ansambel Šok, instrumentalne skupine Glasbene šole na Koroškem in drugi.

Za ples bo igral ansambel Kora.

Za hrano in pijačo je poskrbljeno.

Vsi prisrčno vabljeni!

Zadovoljiv zaključek graškega sejma

Vigredni graški sejem 1984, osemindesetdeseti po vrsti, ki se je odvijal v času od 28. aprila do 6. maja, je beležil lep uspeh in to ne samo zaradi tega, ker ga je obiskalo lepo število ljudi (369.542), marveč tudi zaradi tega, ker je bil potek prodaje potrošniških dobrin zlasti s prehranbenega področja in

s področja, ki spada v kategorijo — prosti čas, dober. Manj dobro je bilo povpraševanje po pohištvi, to pa zaradi tega, ker je bila na sejmu v ospredju bolj informacija kot prodaja, slednja pa pride po navadi do izraza vedno po končanem sejmu. Povpraševanje po investicijskih dobrinah ni bilo veliko, to pa predvsem zaradi tega, ker ljudje trenutno niso razpoloženi, da bi kaj več investirali.

Zaključno še sporočamo in imejmo v spominu ta termin, da bo jesenski graški sejem odprl svoja vrata 29. septembra in bo trajal do 7. oktobra.

Lutkarji v Bilčovsu

V nedeljo, dne 6. maja je v Bilčovsu pri Miklavžu gostovala lutkovna skupina iz Šmihela z igr „Račica“. Skupino je pozdravil s pesmijo otroški zbor domačega društva.

Bilčovski otroci so igri od začetka sledili z zanimanjem. Čeprav so bili najprej nekoliko plaahi, so se hitro vživeli in račici, ki jo je ukradla lisica, pomagali. S tem, da so otroci posnemali lovce, so lisico prestrašili, da je pozabila na račico. Mlada publika je po srečnem koncu zadovoljna zapustila dvorano.

Škoda le, da je bilo petje lutkarjev prethito in ne dosti razločno. Kljub temu gre skupini priznanje za njeno požrtvovalno delo in trud.

V imenu društva se je šmihelski lutkovni skupini zahvalil predsednik „Bilke“ Rupi Reichmann.

Radiše

Tudi na Radišah je pripravilo tukajšnje prosvetno društvo otroško matersko proslavo, katero so oblikovali otroci v čast materam. Učiteljica Neži Povše in Nadika Lampichler sta pripravili program, ki je obsegal otroško igro „Sirota Jerica“ in pevsko-glasbene točke. Ob tem se je tudi pokazalo, da bi bilo potrebno tudi na Radiše dobiti postojanko Glasbene šole, ker bi se potem tovrstne prireditve lahko oblikovale še bolj pestro. Mentoriciama otroške skupine gre zahvala, da sta to prireditve dobro izvedli, matere so se gotovo razveselile ob mladih in veselih obrazih vseh nastopajočih.

PLIBERK:

Nov Blažej center

Trgovina Blažej v Pliberku je povečala svoje prodajne prostore. Od slej nosi naslov **Blažej center**, ki bo konzumentom nudil vse za dom, prosti čas in družino. V trgovini oz. Blažej centru bo nameščena tudi prodajalna Konzuma, ki bo kupce oskrbovala z živili.

Blažej center vabi na svojo otvoritev v četrtek, 24. maja 1984 ob 9. uri. Na dan otvoritve bodo obiskovalcem nudili brezplačno pivo in klobase. Poskrbljeno pa bo tudi za zabavo in srečolov s kockami, pri čemer so odločilne številke 1, 3 in 6, v soboto pa bo izžrebanje velikega srečolova. Blažej center pričakuje in se veseli vašega obiska.

Tihotapili kavo

Prejšnji teden so jugoslovanski obmejni organi prišli na sled štirim koroškim tihotapcem, ki so menda na debelo tihotapili kavo v Jugoslavijo. Tu gre za vozače tovornjakov tovarne celuloze Obir na Rebrici, ki so se menda že več let bavili s tem prepovedanim poslom. Vodstvo tovarne Obir je vozače tovornjakov odpustilo.

— ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK —

SAK — PSV-ASK 1:3 (0:1)

Pri SAKu so se menda že sprijaznili z dejstvom, da z obstankom v Koroški ligi ne bo nič. Nedeljski poraz proti PSV-ASK na domačem igrišču je to usodo takorekoč zapečatil.

Slovenski atletiki so nastopili z enim samim legionarjem, z vratarjem Mrkunom. Posebej je še manjkal Miha Kreutz, ki se je v Šmohorju hudo poškodoval, pa tudi Sadjaka, ki mora zaradi rdečega kartona v Šmohorju pavzirati dve igri, je moštvo pogrešalo. Vse kaže, da SAKovi nogometaši kondicionalno niso kos svojim nasprotnikom, temu pa se pridružuje še osnovna pomankljivost: napadalc ne znao streljati golov. Morda najbolj značilno za to je dejstvo, da je prav Franci Rozman, ki je prišel v igro šele v 56. minuti namesto Gregoriča, dvakrat zadel vratnico. Značilno pa je tudi to, da je SAK svoj edini gol v nedeljo dosegel iz enajstmetrovke. Pa ne samo napad, tudi obramba je zelo pogosto „plavala“, kar se je še posebej opazalo ob hitrih prodorih nasprotnega napadalca Hanserja, ki je končno zadel tudi dva gola. Tako tudi hitremu prvemu голу ne gre pripisati prevelikega demoralizirajočega učinka.

Sele — Klopniško jezero 4:0 (1:0)

Ce bodo Selani tako nadaljevali, se bodo jesni v spodnji ligi srečali s Šmihelom, in zna se zgoditi, da se jima pridruži še SAK. Po nedeljski zmagi proti Klopniškemu jezeru so visoki favoriti za prvo mesto v svojem razredu. Že zdaj — z dvema igrama manj! zasedajo prvo mesto, do konca sezone pa se gotovo lahko še izboljšajo. Gole v nedeljo sta dala Travniki in Golec (vsak po dva).

Šmihel — Šentpavel 1:0 (1:0)

Proti zadnjeuvrščeni Šentpavelčanom so imeli šmihelski nogometa-